بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Önsöz:

Allah Teâlâ'ya Hamd, Kıymetli Rasûlüne ve onun âl ve ashabına salât ve selam olsun. Bundan sonra: İslam güzel Ahlâk'tır ve Müslümanlara hep güzel ahlakı öğretmiştir. Peygamber Efendimiz ﷺ bir çok hadis-i şerifinde güzel Ahlâka teşvik etmiştir. Bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur:

[أنا زعيمٌ] ببيْتٍ في أعلى الجَنَّةِ لِمَن حَسُنَ خُلُقُه

"Ahlâkı güzel olan kimse için cennetin en yükseğinde cennet köşküne [ben kefilim]" (Ebû Dâvûd:4800)

Başka bir hadis-i şerifte:

مَا مِنْ شَيْءٍ يُوضَعُ فِي الْمِيزَانِ أَثْقَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ، وَإِنَّ صَاحِبَ حُسْنِ الْخُلُقِ لَيَبْلُغُ بِهِ دَرَجَةَ صَاحِبِ الصَّوْمِ وَالصَّلَاةِ

"Mizana koyulan hiç bir şey Güzel Ahlâk'tan daha ağır değildir. Şüphesiz ki güzel Ahlâk sahibi, güzel ahlâkı sayesinde [çokça nafile] oruç tutan ve [çokça nafile] namaz kılan kimsenin derecesine ulaşır." (Tirmizî:2003)

Biz de bu kitapta, konuları ayetler ve hadis-i şerifler ışığında ele almaya çalıştık, konuları kısa tuttuk ve herbirimiz ders alalım diye sonuna alacağımız dersi ekledik. Ayetlerin ve Hadis-i şeriflerin harekeli olmasına özen gösterdik. Böylece ezberlemek isteyen için kolaylık sağlanmış oldu. Ve ayet-i kerimelerin numaralarını ve hadis-i şeriflerin hadis numaralarını belirttik böylece bakmak isteyen için kolaylık sağlandı. Burada geçen iyi ahlâkı elde etmek ve kötü ahlaktan kaçınmak hedefimiz olmalıdır…

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır. Kusur ve eksiklik bizdendir…

5/8/2020-15 Zilhicce 1441

Hazırlayan: Faruk Yılmaz [İmam-Hatip]

Güzel Ahlâk

İHSAN

İhsan : iyilik yapma, lütuf, hayır gibi anlamlara gelmektedir. İhsan iki kısımdır : 1-***Allah Teala'ya ibadette ihsan*** : Sanki onu görüyor gibi ibadet etmektir. Çünkü her ne kadar kul onu görmese de O (Celle Celâlühü) onu görmektedir. 2-***Mahlukata ihsan*** : Allah'ın yarattığı her şeye hangi şekilde olursa olsun iyilikte bulunmaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ اللّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالإِحْسَانِ

"Şüphesiz ki Allah adaleti ve İHSAN'ı... emrediyor." (Nahl, 90)

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ

"Şüphesiz ki Allah herşeye karşı İHSAN'ı yazdı. Öyleyse (düşmanı) öldürdüğünüz zaman öldürmeyi iyi yapın (işkence yaparak öldürmeyin). (Hayvan) Kestiğiniz zaman boğazlamayı iyi yapın. Sizden biri bıçağını bilesin ve kestiği hayvanı rahatlasın." (Müslim:1955)

Ders : Sen Müslümansın iyilik senin görevin. Gücün yettiğince iyilik yap.

ÜLFET

Ülfet: dostluk ve sevgi anlamına geldiği gibi beraberlik anlamına da gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ

"Allah'ın ipine (Kuran'a) hep birlikte sımsıkı sarılın ve fırka fırka olmayın." (Âl-i İmran,103)

Yani hep birlikte Kuran'a uyun, İman ve istikamet üzere kalpleriniz bir olsun. Bu da Ehl-i Sünnet vel cemaate ittiba ile mümkündür. Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

الْمُؤْمِنُ مَأْلَفٌ، وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

"Mü'min sevilendir. sevmeyen ve sevilmeyende hayır yoktur." (Ahmed:9198,Hakim, Beyhakî, Taberanî, Zehebî, İbn-i Hibban)

Yani Mümin İslam'a uygun olan şeyleri yapanları sever, kendisi de İslam'a uygun işler yaptığı için sevilir. Bu anlamda sevmeyen ve sevilmeyende hayır yoktur.

Ders : İtikadın Ehl-i Sünnet vel cemaat üzerine bir olacak ve islama uyanı seveceksin, kendin de İslam üzerine yaşacaksın ki sevilesin

EMİNLİK

Eminlik: dürüstlük ve güvenilirlik anlamına gelmektedir. Korunması gereken her şey ve sahibine verilmesi gereken her hak emanettir. Bize bırakılan bir şey emanet olduğu gibi FARZLAR da Müslüman'a emanettir.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ اللّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا

"Şüphesiz ki Allah size emanetleri ehline ulaştırmanızı/vermenizi emrediyor..." (Nîsa, 58)

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاثٌ : إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ

"Münafığın alameti üçtür : konuştuğu zaman yalan söyler, söz verdiği zaman sözünü tutmaz, kendisine emanet verildiği zaman hainlik eder." (Buhârî ve Müslim)

Ders : Sen Muhammed-ül Emîn ﷺ 'in ümmetisin Emîn (Güvenilir) olman gerekir. İnsanlar sana malını, çocuğunu, sırlarını emanet ederse hainlik yapma. Allah Teâlâ'nın sana yüklediği farzlar da emanettir onları da zayi etme.

ÎSAR

Îsar, kendi ihtiyacı varken kardeşini tercih etmektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

"(Ensar) Kendilerinin ihtiyacı olsa bile (Muhacirleri) kendi nefislerine tercih ederler." (Haşr, 9)

Yani Ensar mallarını muhacirlere kendilerinin ihtiyacı olmasına rağmen verirler.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

طَعَامُ الِاثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلَاثَةِ كَافِي الْأَرْبَعَةِ

"İki kişinin yemeği üç kişiye yeter, üç kişinin yemeği dört kişiye yeter." (Buhârî:5392 ve Müslim)

Ders : Bazen ihtiyacın olduğu halde kardeşini nefsine tercih etmelisin böylece Allah katında değerin artar.

BİRR

Birr: geniş ve detaylı iyilkte bulunmaktır. İyilikte mübalağa yapmaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

...وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى

"İyilik (Birr) ve takvâ'da yardımlaşın." (Bakara, 177)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلِعَ عَلَيْهِ النَّاسُ

"Birr (bütün iyilikler) güzel ahlâktır. Kötülük ise kalbinde tereddüt oluşturan ve insanların bilmesini istemediğin şeydir." (Müslim:2553)

Yani iyilik kalbi rahatlatır kötülük ise huzursuz eder. Tabi bu kalbi saf ve temiz ve şek ve şüpheden arınmışlar için geçerlidir. Kalbi kararan kişi bunu hissetmez.

Ders: Elinden geldiğince iyilik yap öyle ki geniş ve detaylı olsun böylece birr ahlakını elde edesin.

GÜLER YÜZLÜLÜK

Tebessüm ve güleç yüz ile insanları karşılamaktır.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا، وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ

"Sakın iyilikten hiç bir şeyi küçük görme kardeşini güleç yüzle karşılaman bile olsa." (Müslim:2626)

Başka bir hadis-i şerifte :

كُلُّ مَعْرُوفٍ صَدَقَةٌ، وَإِنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ أَنْ تَلْقَى أَخَاكَ بِوَجْهٍ طَلْقٍ

"Her iyilik bir sadakadır. Şüphesiz ki kardeşini güleç yüzle karşılaman da iyiliktendir." (Tirmizî:1970, Ahmed, Taberanî)

Ders : Sen ki tebessüm sahibi Muhammed ﷺ in ümmetisin, sana insanları güleç yüzle, tebessümle karşılamak yakışır.

ACELE ETMEMEK (TEENNİ)

Temkinli davranmak, ağırdan almak, dikkatli olmak ve telaşsız olmak anlamlarına gelir.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

"Ey iman edenler! Eğer bir fâsık size bir haber getirirse onu araştırın ki bilmeden bir toplumun üzerine yürümüş olmayasınız sonra yaptığınıza pişman olursunuz." (Hucurat, 6)

Bu ayeti kerimede Allah Teala fasıktan gelen haberi araştırmayı emrediyor yani acele etmeyin, temkinli davranın.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

التَّأَنِّي مِنَ الله، والعَجَلةُ مِنَ الشَّيْطَانِ

"Teennî (acele etmemek) Allah'tandır. Acelecilik ise şeytandan'dır." (Ebû Ya'la, Beyhakî, Münzirî, Heysemî)

Ders : Meseleleri dikkatlice incele! bir davranış sergileyeceğin zaman acele etme, ağırdan al böylece yanlış yapmaktan korunmuş olursun. Ancak şunu da bil ki Âhiret işinde ve Allah'ın emrini yerine getirmede teenni (ağırdan alma) olmaz.

FEDAKARLIK

Fedakarlık : feda etme, gözden çıkarma. Fedakarlık bazen canla, bazen malla bazen vakitle olur. Mesela canını ve malını Allah yolunda feda edenler hakkında Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا۟ وَجَٰهَدُوا۟ بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ

"Şüphesiz ki Müminler Allah'a ve Rasulüne iman eden, sonra şüphe etmeyen ve malları ile ve canları ile Allah yolunda cihad edenlerdir. İşte onlar Sadıkların ta kendisidir." (Hucurat, 15)

Hz Ömer radıyallahu anhu şöyle anlatmıştır : Rasûlullah ﷺ bize sadaka vermemizi emretti, benim yanimda da buna uygun mal vardı. Kendi kendime dedim ki "Bir gün Ebû Bekiri geçeceksem bugün onu geçerim" sonra dedi ki ben malımın yarısını getirdim. Rasûlullah ﷺ buyurdu ki "Ailene ne bıraktın?" dedim ki "Yarısını". Ebû Bekir radıyallahu anhu bütün yanında olanla geldi Rasûlullah ﷺ ona da sordu "Ya Eba Bekir! Ailene ne bıraktın?" Dedi ki "Allah ve Rasulünü bıraktım." O zaman ben dedim ki "(Ğaliba) Hiç bir şeyde onu asla geçemeyeceğim" (Ebû Davud, Tirmizî, Darimî, Bezzâr, Hakim, Beyhakî)

Ders : Bazen bazı fedakarlık gereken zamanlar olur o vakitleri değerlendir ki Allah katında derecen yüksek olsun.

YARDIMLAŞMA

Allah Teala şöyle buyurur :

وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"İyilik ve takvâ'da yardımlaşın, kötülük ve düşmanlıkta yardımlaşmayın, Allah Teala'dan korkun şüphesiz ki Allah'ın cezalandırması şiddetlidir." (Maide, 2)

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

"Kim bir müslümanın bir sıkıntısını giderirse Allah Teala da onun kıyamet günü sıkıntılarından bir sıkıntıyı giderir." (Buhârî:2442,Müslim:2580)

Ders : Elinden geldiğince herkese yardımcı ol ki dünyada ahirette sana da yardım edilsin. Ama sakın kimseye haram ve günah ve şeriate muhalif olan bir şeyde yardım etme sonra zarar edersin.

TEVAZU

Tevazu : Doğru sözü kabul etmek ve insanlara karşı büyüklenmemek ve kendini beğenmemektir. Bunun yanısıra "insanlar bana tazim etsin ve çokça ikram etsin" diye düşünmemektir. Tevazu kibrin tersidir ve farzdır. Kibir ise haramdır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا

"Rahmân'ın kulları yeryüzünde tevazu, sûkûnet ve vakar ile yürürler." (Furkan, 63)

Âyet-i Kerimede geçen هَوْنًا kelimesi tevazu, vakar ve sûkûnet manasına geldiği için bütün manayı mealde verdik.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ اللَّهَ أَوْحَى إِلَيَّ أَنْ تَوَاضَعُوا، حَتَّى لَا يَبْغِيَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ، وَلَا يَفْخَرَ أَحَدٌ عَلَى أَحَدٍ

"Şüphesiz ki Allah bana kimse kimseye karşı zulmetmeyinceye ve kimse kimse ile övünmeyinceye kadar tevazu etmenizi vahyetti." (Ebû Dâvûd:4895)

Ders : Bir çocuk görsen de ki "Bunun günahı yoktur benim ise günahım var bu benden üstün." bir genç görsen "bunun günahı benimkinden az" yaşıtını görsen "Kim bilir benim bilmediğim hangi hayırla beni geçmiştir" bir yaşlı görsen "Bu yaşına kadar kim bilir ne salih ameller yapmıştır" diye düşün ve aklına gelen kibri tevazuya çevirecek bir yön bul ki kibre düşmeyesin.

DOSTÇA DAVRANMAK

Kötülüğü ve fitneyi savmak için sabırla birlikte dostça görünmeye çalışmak. Bunda şerri def' hayrı celp vardır. Bunu da sadece Allah rızası için yapmak.

Allah Teala şöyle buyurur :

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel bir şekilde savuştur. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki candan bir dost olur." (Fussilet, 34)

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ، مَثَلُ الْجَسَدِ، إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ، تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى

"Müminlerin birbirine dostluk göstermede, birbirine rahmet etmede ve birbirine acımadaki misali vucudun misali gibidir ; ondan bir uzuv ağrı çekse vucudun geri kalan azaları uykusuzluk ve ateşlenmede birbirlerini etkilerler." (Buhârî:6011, Müslim:2586)

Ders : Müminlere dost ol, her insan bir değildir. bazı kaba insanların şerrini ancak doslukla yenebilirsin. Sana yapılan şeyi görmezden gel ve dostça davran böylece iki tarafda dost olur. Dostluk dostluk doğurur, düşmanlık ise düşmanlık doğurur.

CÖMERTLİK

Kolayca infak etmek, sıkıştırılmadan vermek, bolca vermek gibi manalara gelir.

Allah Teala şöyle buyurur :

مَّثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِّئَةُ حَبَّةٍ وَاللّهُ يُضَاعِفُ لِمَن يَشَاء وَاللّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Mallarını Allah yolunda infak edenlerin misali yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohumun misali gibidir. Allah dilediği kimseye kat kat verir, Allah (lutfu) geniş olan ve ziyadesiyle bilendir." (Bakara, 261)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ، وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى مِسْكِينٍ، وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ، أَعْظَمُهَا أَجْرًا ؛ الَّذِي أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ

"Allah yolunda infak ettiğin para, köle azadı için infak ettiğin para, yoksula infak ettiğin para ve ailene infak ettiğin para. Bunların en büyük ecirlisi ailene infak ettiğin paradır." (Müslim:995)

Ders : Niyetini sağlam tut ve zaman zaman cömertlik yap. Bazen açıktan bazen gizli bazen gece bazen de gündüz ver, sakın verdiğini başa kakma.

HÜSNÜ ZAN

Hüsnü zan : Bir meselede şer yönünü değil hayır yönünü tercih etmek veya iyiye yormak, kötü düşünceyi geriye atmaktır.

Hz Aişe radıyallahu anha hakkında zina ettiğine dair dedikodular çıktığında münafıklar herkesin aklını bulandırdı ve bazıları Hz Aişe'nin o çirkin işi işlediğini sandı işte Allah Teala onları kınayarak Husnu zannı tavsiye ediyor :

لَوْلا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ

"Keşke, onu (iftirayı) işittiğiniz zaman, erkek ve kadın müminler, kendi kardeşlerine iyi bir zanda bulunub da: “Bu apaçık bir iftiradır.” deselerdi."

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ ؛ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ

"(Kötü) zandan sakının. Çünkü zan sözün en yalanıdır." (Buhârî:5143)

Ders : Sana bir Mümin hakkında veya bir Âlim hakkında hoşa gitmeyen ve onun yapması mümkün olmayan bir haber gelirse delil olmadıkça hüsnü zanda bulun. Fakat hakikat delil ile ortaya çıktıktan sonra o delili tevil edip hüsnü zan etmeye kalkma çünkü bu hüsnü zannı kötüye kullanmak olur.

HİKMET

Uygun işi uygun bir vakitte uygun bir şekilde yapmaktır veya bir şeyi mükemmelce yerine koymaktır veya veciz söz söylemek veya söylenecek sözü ince bir tarzda söylemektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

ادْعُ إِلِى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ

"Rabbin'in yoluna hikmetle (hakkı açıklayan ve şüpheyi gideren bir delil ile) davet et..." (Nahl, 125)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ : رَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَسَلَّطَهُ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٍ آتَاهُ اللَّهُ حِكْمَةً، فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا

"İki kişiye gıpta edilir : Bir adam ki Allah ona mal vermiş o da onu hak yolunda yok ediyor, harcıyor. Ve bir adam ki Allah ona hikmet vermiş onunla hükmediyor ve onu öğretiyor." (Buhârî:1409, Müslim:816)

Bu hadis-i şerifte geçen hikmet, amel edilen faydalı bilgidir.

Ders : İslam'î ilimleri öğren ve yaşamaya çalış. Eğer böyle yaparsan kalbinden diline hikmetli sözler gelir ve insanlar senden fayda görür. Hikmetli bir söz : Amelin ekmeğin tuzu kadar az olsa bile Ahlâk'ın ekmeğin un'u kadar çok olsun.

HİLİM

Hilim: sabırla birlikte ağır başlı olmak veya zalimin cezasını düzelmesi için ertelemek veya kabaran öfke halinde nefsini ve tabiatını korumak demektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

...وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ...

"(Cennet)... Ve öfkeyi tutanlar ve insanları af edenler içindir..." (Âl-i İmran, 134)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَن كَظَمَ غَيْظًا وَهُوَ يَقْدِرُ عَلٰى إِنْفَاذِهِ مَلأَ اللهُ قَلْبَهُ أَمْنًا وَإِيمَانًا

"Kim yerine getirmeye gücü yettiği halde öfkesini tutarsa Allah onun kalbini huzur ve iman ile doldurur." (Camiussağîr:8978 ve Nesefî fi tefsirihi)

Ders : Bil ki cahillerin ağzı da eli de boş durmaz ve seni öfkelendirirler durum böyle olunca sen öfkeni içinde tut ve sabret öfken geçtiğinde ne büyük bir iş başardığını göreceksin. İşte bu Hilim'dir öyleyse gücün yettiği kadar halîm ol.

HAYÂ (UTANMA DUYGUSU)

Haya, kınanırım korkusuyla kötü bir şeyi terk etmektir. Hayâ yüzde belirir. Utanan kişinin yüzü kızarır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ

"Takvâ elbisesi işte o hayırdır." (Araf, 26)

Alusî tefsirinde geçtiğine göre Hasan Basrî rahimehullah takva elbisesini HAYÂ ile tefsir etmiştir.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

اَلْحَيَاءُ خَيْرٌ كلُّهُ

"Hayâ bütünüyle hayırdır." (Buhârî ve Müslim)

الْحَيَاءُ لَا يَأْتِي إِلَّا بِخَيْرٍ

"Hayâ ancak hayır getirir."(Buhârî:6117, Müslim:37)

فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ

"Şüphesiz ki hayâ îmandandır." (Buhârî:24)

Ders : İnsanlardan utan. Utan ki Allah Teala'dan utanasın çünkü insanlardan utanmayan Allah Teala'dan da utanmaz. Hayâ ile iman ikiz kardeş gibidir hayanın karar kılmadığı kalpte iman karar kılmaz. Hayâ duygunu asla kaybetme.

RAHMET ETMEK

Rahmet : şevkat, acıma demektir. Yeri kalptir. Bundan dolayı Rahmet sahibine ince kalpli, yufka yürekli derler. Rahmetsiz olana da katı kalpli, taş yürekli derler.

Allah Teala şöyle buyurur :

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ

"Muhammed Allah'ın Rasûlü'dür. Onunla birlikte olanlar (Ashâb) kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında (birbirine karşı) rahmetli'dirler." (Fetih, 29)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

"Kim rahmet etmezse ona da rahmet edilmez." (Buhârî:6013, Müslim:2319)

الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا أَهْلَ الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ

"Rahmet edenlere Rahmân rahmet eder. Yerdekilere rahmet edin ki gökdekiler (melekler) de size rahmet etsin." (Ebû Davud:4941, Tirmizî:1924, Ahmed:6494)

Ders : Allah'ın kullarına acı ki Allah Teala da sana acısın! Katı kalpli olmak şekavet alametidir katı kalpli olma!

RIFK

Rıfk : Yumuşaklık ve nezaket anlamına gelmektedir. Söz ve fiilde yumuşak olmak da Rıfk'dır.

Allah Teala Mûsâ ve Hârûn aleyhimesslama şöyle vahyetti :

اذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى فَقُولا لَهُ قَوْلاً لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى

"ikiniz firavuna gidin, çünkü o azdı. Ona yumuşak söz söyleyin belki öğüt alır yada korkar." (Tâhâ, 43-44)

Yumuşak söz lafızdaki edeple birlikte doğru söylemektir. Tâhâ Sûresi 47. ve 48. Ayetlere baktığınızda ne dediğimi daha iyi anlayacaksınız.

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ ، فَقَدْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الْخَيْرِ، وَمَنْ حُرِمَ حَظَّهُ مِنَ الرِّفْقِ ، فَقَدْ حُرِمَ حَظَّهُ مِنَ الْخَيْرِ

"Kime Rıfk'tan payı verilmişse ona hayırdan payı verilmiştir. Kime Rıfk'tan payı verilmemişse ona hayırdan payı verilmemişdir." (Tirmizî:2013, Ahmed:27553)

Ders : Elinden ve dilinden geldiğince yumuşak olmaya çalış lâkin şunu asla unutma yumuşak olacağım diye hak ve hakikati gizlemeye kalkma.

VAKAR

Vakar : ciddilik, ağırbaşlılık, oturaklılık, sakinlik ve aklı başındalık gibi anlamlara gelmektedir. Bir kişi elinden geldiğince sükûnetini korursa Allah Teala onun kalbine de SEKÎNET indirir.

Allah Teala şöyle buyurur :

هُوَ الَّذِي أَنزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

"O, müminlerin kalbine Sekîneti imanlarına iman katsılar diye indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah ziyadesiyle bilen ve ziyadesiyle hikmet sahibi olandır." (Fetih, 4)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَلَا تَأْتُوهَا تَسْعَوْنَ وَأْتُوهَا تَمْشُونَ عَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا

"Namaza başlandığı zaman ona koşarak gelmeyin, yürüyerek gelin. Size düşen sakin olmanızdır. Yetiştiğiniz rekatı kılın, kaçırdığınızı tamamlayın." (Buhârî:908,Müslim:602)

Yani namaza durulmuş dahi olsa VAKARLI (Sakince) bir şekilde gelip namaza durmak uygun olur.

Ders : Gerek yürürken gerekse endişe anında vakarını koru ki Allah Teala imanına iman katacak olan SEKÎNETİ kalbine indirsin.

KALP SELAMETİ

Kalp selameti ile kasıt : kalbin "kin, haset, nefret, kibir, ucup (kendini beğenme) kalp kayması, kalbin zulme meyletmesi, katı kalp, kalbin hakkı kabulden kaçınması, kalbin nifakı, kalbin ölmesi, kalbin haramla eğlenmeyi sevmesi, kalbin taşkınlık yapması, kalbin inkâr etmesi" gibi kişiyi Allah Teala'dan uzaklaştıran kalp hastalıklarından arınmış olmasıdır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالإِيمَانِ وَلا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلاًّ لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

"Onlardan sonra gelenler şöyle derler : "Rabbimiz! Bizi ve bizden önce imanla bizi geçen kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde îman edenlere karşı hiç bir kin koyma! Rabbimiz! Şüphesiz ki Sen çokça rahmet edensin, acıyansın." (Haşr, 10)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا يُبَلِّغْنِي أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِي عَنْ أَحَدٍ شَيْئًا ، فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَخْرُجَ إِلَيْكُمْ وَأَنَا سَلِيمُ الصَّدْرِ

"Ashabımdan kimse bana bir kimse hakkında (kızacağım, nefret edeceğim) her hangi bir şey ulaştırmasın. Çünkü ben sizin yanınıza kalbi selîm olarak çıkmamı severim." (Ebu Davud:4860, Tirmizî: 3896)

Ders : En büyük vazifen kalbini "Mânevî Kalp Hastalıklarından" temiz tutmandır. Böylece kalbin selîm olur. Bu hususta Şuara Sûresi 88. ve 89. Ayetleri tefekkür etmende fayda vardır.

HOŞGÖRÜ

Hoşgörü : Müsamaha göstermek, Esneklik, Toleranslı olmak ve Affetmek anlamlarına gelir.

Allah Teala şöyle buyurur :

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

"Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir." (A'râf, 199)

Peygamber efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

رَحِمَ اللَّهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ، وَإِذَا اشْتَرَى، وَإِذَا اقْتَضَى

"Allah, sattığı zaman ve aldığı zaman ve hakkını istediği zaman MÜSAMAHALI (hoşgörülü) davranan kişiye Rahmet etsin." (Buhârî:2076)

Ders : Elinden geldiğince hoşgörülü ve müsamahalı ol ki Rasûlullah ﷺ in bu duasına mazhar olasın ve Allah Teala'nın rızasını ve rahmetini kazanasın.

CESARET

Cesaret : yiğitlik, mertlik, gözüpeklik, cesurluk, babayiğitlik, atılganlık gibi anlamlara gelmektedir. Müslüman cesur olmalı ki zulme mani olabilsin ve Allah Teala'nın emrini korkusuzca tutsun, nehyinden korkusuzca kaçsın. Cesur olmalı ki harpten kaçmasın.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُواْ زَحْفاً فَلاَ تُوَلُّوهُمُ الأَدْبَارَ وَمَن يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ إِلاَّ مُتَحَرِّفاً لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزاً إِلَى فِئَةٍ فَقَدْ بَاء بِغَضَبٍ مِّنَ اللّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

"Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşıp mevzi tutma durumu dışında, kim öyle bir günde onlara arka çevirirse (yani harpten kaçarsa) muhakkak ki o, Allah´ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun yeri de cehennemdir. Orası, varılacak ne kötü yerdir!" (Enfal, 16)

Ubade bin Samit radıyallahu anhu'nun oğlu El-Velîd rahimehullah şöyle anlatmıştır :

أَنَّ عُبَادَةَ بَايَعَ النبيَّ ﷺ أَنْ لَا أَخَافَ فِي اللهِ لَوْمَةَ لَائِمٍ

"Ubade, Nebî ﷺ e "Allah yolunda hiç bir kınayıcının kınamasından kormayacağım" diye biat etti." (Buhârî:Ettarihilkebîr:2/338)

Ders : Allah'ın emrettiği bir farzı yerine getirirken veya Allah'ın haram kıldığı bir şeyi terk ederken seni ayıplayanların ve kınayanların kınamasına bakma cesur ol. Aynı zamanda Müslümanlar ile kâfirler arasında bir savaş olduğu zaman ve sen de savaşın ortasında isen sakın kaçayım deme aksine cesaretli ol.

SABIR

Sabır : Kendine hakim olma, tahammül etme, dayanma, katlanma, metanetli olma ve şikayeti terk etme gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اصْبِرُواْ وَصَابِرُواْ وَرَابِطُواْ وَاتَّقُواْ اللّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ .

"Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışında düşmanlarınızı geçin. (Cihat için) hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz." (Âl-i İmran, 200)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

عَجَبًا لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ

"Müminin işine hayret edilir çünkü onun bütün işi hayırdır. Bu başka kimseye değil sadece mümine mahsusdur. Eğer ona bir bolluk isabet etse şükreder bu onun için hayır olur, eğer ona bir darlık isabet etse sabreder ve bu onun için hayır olur. " (Müslim:2999)

Ders : Üç şeye sabır gerekir : farzları yapmaya, haramlardan kaçmaya ve belaya. Sabır imanın yarısıdır. Zümer Sûresi 10. Âyet-i kerimde Allah Teala sabır edene hesapsız rızık vereceğini beyan etmiştir.

DOĞRU KONUŞMAK

Allah Teala şöyle buyurur :

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلا سَدِيدا

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin." (Ahzâb, 70)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يَكُونَ صِدِّيقًا، وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا

"Şüphesiz ki doğruluk iyiliğe götürür, iyilik de Cennete götürür, şüphesiz ki adam doğru söyler (söyler söyler) hatta Sıddîk (ziyade doğru konuşan) olur. Şüphesiz ki yalan kötülüğe götürür, kötülük de Cehenneme götürür, şüphesiz ki adam yalan söyler (söyler söyler) hatta Allah katında Kezzap (ziyade yalan söyleyen) yazılır. " (Buhârî:6094 Müslim:2606)

Ders : Bütün dünya yalan konuşsa da sen doğruyu konuş çünkü doğru konuşmak farz yalan konuşmak haramdır. Ancak şunu da bil ki yalan üç yerde caiz olur: Karı-koca arasında evlilik dağılmasın diye, harpte ve dargın insanların arasını bulmakta.

SUSMAK

Bir Müslüman hakkın zâhir olduğu bir durumda susar ve kendi batıl veya hatalı konuşmasını sürdürmez. Diğer bir deyişle hakkın ortaya çıkmasıyla konuşmayı kesmek gerekir. Bir de çok konuşmamak anlamında susmak gerekir.

Allah Teala şöyle buyurur :

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın" (Kaf, 18)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

"Kim Allah'a ve Âhiret gününe iman ettiyse ya hayır konuşsun veya sussun." (Buhârî:6019, Müslim:48)

Ders : Hakkı konuş, lazım olanı konuş fakat boş söz söyleyip gevezelik yapma çünkü her söz kayıt altındadır. Ayrıca çok konuşan çok yanılır çok yanılan da çok pişman olur.

ADALETLİ OLMAK

Adalet : Eşit davranma, dürüstlük, hakkaniyet, insaflı olmak ve zulum etmemek gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ

"Şüphesiz ki Allah adaleti emrediyor..."

Başka bir Âyet-i Kerimede şöyle buyurur :

وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

"Adaletli olun, şüphesiz ki Allah adaletli olanları sever." (Hucurat, 9)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ

"Adaletli davrananlar Allah katında nûrdan minberler üzerinde olacaktır." (Müslim:1827)

Ders : Adeletli ol ki mahşer günü rezil olmayasın.

İZZET SAHİBİ OLMAK

İzzet : şeref, güç, kudret, onur, şan,haşmet, ihtişam,itibar, saygıdeğerlik, nüfuz, tesir gibi anlamlara gelmektedir. Müslüman şerefli ve onurlu olmalıdır. Bu şeref ona imanından ve takvasından gelir. İmanı olmayanın şerefi yoktur.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ

"Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." (Maide, 54)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَيَبْلُغَنَّ هَذَا الْأَمْرُ مَا بَلَغَ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ، وَلَا يَتْرُكُ اللَّهُ بَيْتَ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللَّهُ هَذَا الدِّينَ بِعِزِّ عَزِيزٍ، أَوْ بِذُلِّ ذَلِيلٍ، عِزًّا يُعِزُّ اللَّهُ بِهِ الْإِسْلَامَ، وَذُلًّا يُذِلُّ اللَّهُ بِهِ الْكُفْرَ

"Elbette bu iş (islam daveti) gecenin ve gündüzün ulaştığı her yere mutlaka ulaşacaktır. Allah kerpiçten ve yünden yapılan hiç bir evi bırakmaz mutlaka oraya bu Dini ya azîz'in izzeti ile veya zelîl'in zilleti ile girdirir. İzzetle ki onunla İslam'ı ve ehlini aziz ediyor, zilletle ki onunla küfrü zelîl ediyor." (Ahmed:16957)

Ders : Allah seni İslam ile aziz (şerefli) etmişken sakın zelîl kâfirlere meyl etme. Çünkü Allah Teala'nın sevdiği Müslüman, müminlere rahmetli kâfirlere şiddetli ve onurludur.

AZİMLİ OLMAK

Azim : Kesin karar, kararlılık, sağlam niyet gibi manalara gelmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur :

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

"O vakit Allah´tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah´a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever." (Âl-i İmran, 159)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعْزِمْ فِي الدُّعَاءِ ، فَإِنَّ اللَّهَ صَانِعٌ مَا شَاءَ لَا مُكْرِهَ لَهُ

"Sizden biri şöyle demesin : "Allah'ım istersen beni bağışla. Allah'ım istersen bana rahmet et." fakat duada kararlı (azimli) olsun. Çünkü Allah dilediğini yapar. Onu zorlayacak kimse yoktur." (Buhârî:6339, Müslim:2679)

Ders : Hayırlı bir işe karar verdiğin zaman veya iyi bir istişare sonucu karar verdiğin zaman azimli ol. Aynı şekilde dua ederken de kararlı ve azimli iste çünkü bu şiddetli ihtiyacı izhar etmek olur. "Dilersen affet" demek ise "senin affına o kadar da ihtiyacım yok ister affet ister etme" denmiş olur ki bu doğru olmaz.

İFFETLİ OLMAK

İffet : namus, namusluluk, uzak durma, geri durma, kaçınma gibi anlamlara gelir. Bir Müslüman helal olmayan şeylerden uzak durur, yasak şeylerden sakınır. Şehvetini haram yolla değil şeriatın müsaade ettiği ölçüde tatmin eder.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ

"Artık evlenme ümidi beslemeyen, hayızdan ve doğumdan kesilmiş yaşlı kadınların zinetlerini göstermeksizin dış elbiselerini çıkarmalarında kendileri için bir günah yoktur. Ama yine sakınmaları onlar için daha hayırlıdır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir." (Nûr, 60)

Yani Çok Yaşlı kadın cilbabı çıkarabilirse de İffetli olup (kaçınıp) giymeleri onlar için daha hayırlıdır.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

ثَلاثَةٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمْ : الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْمُكَاتَبُ الَّذِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَالنَّاكِحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعَفَافَ

"Üç kimse vardır ki Allah Teala'nın onlara yardım etmesi haktır : 1-Allah yolunda cihad eden, 2-hürriyetini elde etmek için anlaşma yapan mükatep köle, 3-ve İffetli (namuslu) olmayı isteyerek evlenen kişi." (Tirmizî:1655, Nesaî:3120,İbn-i Mace:2518,Ahmed:7416)

Ders : Fitne ve fesatın her yeri sardığı bu zamanda namaslu olmak daha da önemli olmuştur. Allah Teala'dan kork ve İffetini bozma!

AFFETMEK

bağışlamak,anlayışla karşılamak, mazur görmek, göz yummak, kusura bakmamak gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

"Kim affeder ve arayı düzeltirse onun ecri Allah'a aittir." (Şûrâ, 40)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ

"Sadaka malı eksiltmez, Allah, affetmekle bir kulun ancak şerefini arttırır. Hangi kimse Allah için tevazu gösterirse muhakkak Allah onu yükseltir." (Müslim:2588)

Ders : Sen affedici ol. Affetmek izzettir. Affet ki Allah Teala da seni affetsin.

ÂLî HİMMET OLMAK

Âlî himmet : Yüksek gayret ve niyet demektir. Terim olarak ise kalbi ve niyeti bütün ruhani kuvveti ile birlikte kemâli elde etmek için hakk tarafına yöneltmektir. Diğer bir deyişle gözünü yüksek manevi makama dikip ondan önceki manevi makamları geçebileceğine inanarak bütün gayreti ile en güzel ve en üstün makama yönelmektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ

"Öyle adamlar var ki ne bir ticaret ne bir alışveriş onları Allah’ın zikrinden ve namazı dosdoğru kılmaktan ve zekâtı hakkıyla vermekten alıkoymaz (oyalamaz)." (Nûr, 37)

Çünkü onlar âlî himmet'dir. Niyetleri halis, hedefleri istikamettir. Neticeleri Allah’ın rızası'dır.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

احْرِصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ، وَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ

"Sana fayda veren şeye karşı hırslı ol ve Allah'a sığın, aciz olma." (Müslim:2664)

Ders : Allah Teala'nın emrini tutmada ve nehyinden kaçmada hedefini yüksek tut. Bütün Farz ve Vacipleri yapmaya gücün yettiğince bütün sünnetlere sarılmaya niyet et. Aynı şekilde bütün Haramlardan ve Mekruhlardan kaçmaya karar ver Âlî Himmet ol ki Allah Teala'nın rızası'nı kazanasın.

ĞAYRET (KISKANÇLIK)

Ğayret : Hakkı olan bir şeyin başkası tarafından kullanılmasına ve dokunulmasına kızmak ve bu hususta tutucu olmak. Ekseri eşler arasındaki kıskançlık olarak kullanılır ancak buna has değildir. Mesela : Bir kimsenin ayakkabısının başkası tarafından giyilmesini istememesi de ğayrettir (tutuculuk ve kıskançlıktır).

Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

إِنَّ اللَّهَ يَغَارُ، وَغَيْرَةُ اللَّهِ أَنْ يَأْتِيَ الْمُؤْمِنُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ

"Şüphesiz ki Allah ğayret (tutuculuk) gösterir. Allah'ın ğayreti (tutuculuğu) müminin Allah'ın ona haram kıldığı şeyi yapması hakkındadır." (Buhârî:5223)

Yani Allah Teala Mümin kulunun haram işlemesini istemez. Çünkü diğerleri zaten küfür bataklığındadır müminin haram işlemesi diğerlerinin haram işlemesinden daha kötüdür.

Eşler arasındaki kıskançlığa gelince, kıskançlıkta aşırı da gitmemek lazımdır. Sû-i Zanda bulunmamak gerekir. Şayet kıskançlık normali aşarsa boşanmanın anahtarı olur.

Ders : Hakkın olan bir şeyde normal bir tutuculuk ve ğayret senin hakkındır ancak normalin dışında bir tutuculuk yaptığında kör taassup etmiş olursun.

FERASET SAHİBİ OLMAK

Feraset sahibi olmak : Meselelerden ibret çıkartarak başa gelecek işleri önceden tahmin etmek. İleri görüşlü olmak. Öngörülü olmak anlamlarına gelir.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ

"Şüphesiz bu zikredilende (Lut kavmi'nin kötü işi işlemeleri ve inkârları yüzünden helâk edilmesinde) elbette dikkatlice inceleyenler için ayetler vardır." (Hicr, 75)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

اتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ ، فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ

"Müminin feraset'inden sakının çünkü o Allah'ın nuru ile bakar." (Tirmiz:3127,Heysemî, Taberanî, Ebû Nuaym, Suyutî)

Ders : Olmuş olayları ve şuanda olanları şeriat gözlüğü ile iyi bir şekilde değerlendir ki ibret alasın ve başına bir takım üzücü hadiseler gelmeden önce tedbîr alan feraset sahibilerinden olasın.

FESAHAT

Fesahat: güzel konuşmak, sözü anlaşılır olmak, güzel ve etkileyici konuşma sanatı, dilin doğru kullanımı gibi anlamlara gelmektedir.

Musa aleyhisselam Allah Teala'dan kardeşi Hârûn aleyhimesslamın da ona yardımcı olacak bir peygamber olmasını isterken şöyle dediğini Allah Teala bildiriyor :

هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا

"(Mûsâ dedi) O (Hârûn) benden konuşma bakımından daha fasih'dir." (Kasas, 34)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

أُعْطِيتُ جَوامِعَ الكَلِمِ

"Bana 'Cevamiulkelim' verildi." (Müslim:523, Tirmizî:1553)

Cevamiul kelim, az sözle çok mana ifede etmek, doğru bir şekilde kelimeleri bir araya getirerek fasih konuşmak gibi anlamlara gelmektedir.

Ders : Açık konuş, doğru konuş, düzgün konuş ve en önemlisi hayır konuş ki Allah Teala razı olsun.

KANAAT

Kanaat : Yetinmek, elinde olana rıza göstermek, elindekinden memnun olmak, gönül hoşluğu gibi manalara gelir. Terim olarak ise Allah Teala'nın verdiğine rıza göstermektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ

"Erkek veya kadından her kim Mümin olduğu halde salih amel işlerse onu hoş bir hayat ile yaşatırız ve onların mükafatını yaptıkları şeylerin engüzeli ile veririz." (Nahl, 97)

Taberi tefsirinde geçtiğine göre Hasan Basrî rahimehullah ayette geçen "حَيَاةً طَيِّبَةً=hoş hayat"ı kanaat ile tefsir etmiştir.

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ، وَرُزِقَ كَفَافًا ، وَقَنَّعَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ

"Müslüman olan kurtulur, kendisine yeterli rızık verilir ve Allah onu verdiği şeylere kanaatkar kılar." (Müslim:1054)

Ders : Kanaat bitmeyen hazinedir. Öyleyse bu vasıfla vasıflan ki hoş bir hayat yaşayasın ve nimetin kadrini bilip Allah Teala'ya şükredesin.

SIR SAKLAMAK

Sır : Bir kimsenin diğer kimseye söylediği ve başkalarına anlatmasını istemediği şeydir. Sır emanettir. Müslüman kendisine bir sır verildiği zaman o emaneti zayi etmez ve sırrı saklı tutar.

Allah Teala Yakub aleyhisselam ile oğlu Yûsuf aleyhisselam arasında geçen konuşmayı şöyle bildirir :

قَالَ يَا بُنَيَّ لاَ تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَى إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُواْ لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

"Babası, şöyle dedi: “Yavrucuğum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kurarlar. Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır.”" (Yûsuf, 5)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلَ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَتُفْضِي إِلَيْهِ، ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا

"Şüphesiz ki kıyamet günü mevki bakımından insanların en şerlisi öyle bir kimsedir ki eşi ile birlikte olup, kadın da kocası ile birlikte olup sonra da onun sırrını yayandır." (Müslim:1437)

Ders : Sır emanettir sakla. Sır senin esirindir eğer onu söylersen sen onun esiri olursun. Özellikle de yatak odası sırrını ifşa etme!

ÖFKEYİ TUTMAK

Öfkeyi tutmak : Cahillerin söz ve fiilinden insanı kızdıran bir durum vuku bulduğunda öfkeyi tutmak ve söz ve fiil ile karşılık vermemektir. Ki daha önce de geçmişti bu duruma hilim de denir.

Allah Rasûlü ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ

"(Gerçek) güçlü güreşte karşısındakini yenen değildir. Fakat (gerçek) güçlü öfke anında kendine sahip olandır." (Buhârî:6114, Müslim:2609)

Ve şöyle buyurmuştur :

مَا مِنْ جُرْعَةٍ أَعْظَمُ أَجْرًا عِنْدَ اللَّهِ، مِنْ جُرْعَةِ غَيْظٍ كَظَمَهَا عَبْدٌ ، ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ

"Hiç bir yutma Allah katında öfkeyi yutmaktan daha büyük ecirli değildir. Ki kul o öfkeyi Allah Teala'nın rızası için tutmuş ve yutmuştur." (İbn-i Mace:4189, Ahmed:6114,Beyhakî, Münzirî)

Yani Allah için öfkeyi tutmak ve yutkunmak çok büyük sevaptır.

Ders : Öfkeyi tut. Kalbin güven ve iman ile dolsun! Öfkeleneceksen Allah için öfkelen! Yani Allah Teala'nın haramları işleniyor veya farzları yapılmıyor diye öfkelen!

MUHABBET

Müminler kardeştir ve birbirini Allah Teala'nın rızası için severler. Muhabbet gökten iner. Şöyle ki Allah Teala bir kulunu sevdiği zaman onu meleklere sevdirir meleklerde onun sevgisini insanların kalplerine atarlar.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا

"İnanıp salih ameller işleyenler için Rahmân, (gönüllere) bir sevgi koyacaktır." (Meryem, 96)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ ؟ أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ

"İman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe de gerçek anlamda iman etmiş olamazsınız, Size bir şey göstereyim mi ki onu yaptığınızda birbirinizi seversiniz? Aranızda selamı yayın." (Müslim:54)

Ders : Allah Teala'nın emrini tut nehyinden kaç böylece Allah seni sever. Seni severse meleklerine de sevdirir ve Allah Teala'nın düşmanı ve yoldan çıkanlar hariç insanlar da seni sever. Özellikle müminler seni güzel ahlâkınla sever. Çünkü sen ne yapıyorsan Allah Teala'nın rızası için yapıyorsundur.

KİŞİLİK SAHİBİ OLMAK

Şahsiyet sahibi olmak : Hal ve hareketlerine dikkat etmek, kendisinden kötü bir durum meydana gelmemesine çalışmak, kötülük ile bahsedilmekten son derece kaçınmak demektir. Müslümanın hareketleri, nefret ettirecek ve sıkıntı verecek tarzda olmamalıdır. Burada şuna dikkat etmek gerekir : "Kim hangi şeyi çok yaparsa onunla tanınır." Öyleyse biz çok edepli olalım ki onunla tanınalım veya ilimle çok meşğul olalım ki onunla tanınalım...ila ahir.

Mesela : Dul kadınlara onlara kötülük etmeden yardımcı olan veya fakir fukara ve ğarip ğurabaya çokça yardım eden kimse "Bu adam var ya! Dul ve yetimlerin babasıdır." diye anılır. Yeri gelmişken Rasûlullah Efendimiz ﷺ böyle bir hayır yapanın sevabını şöyle bildirir :

السَّاعِي عَلَى الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ، كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ". وَأَحْسِبُهُ قَالَ : " وَكَالْقَائِمِ لَا يَفْتُرُ، وَكَالصَّائِمِ لَا يُفْطِرُ

"Dul ve miskinin işlerini görmek için koşuşturan kimse Allah yolundaki mücahid gibidir." Râvi der ki şöyle dediğini de zannediyorum : "Ara vermeden gece namaz kılan ve iftar etmeden oruç tutan gibidir." (Buhârî:5353, Müslim:2982)

Ders : Ne ile çok meşğul olursan onunla bilinirsin öyle ise Allah Teala'nın emrini çok tut ve nehyinden çok kaç ki takvâ sahibi bir kişiliğe sahip olasın.

LATİFE YAPMAK

Latife yapmak : Yalan karıştırmadan, korkutmadan ve haddi aşmadan şaka yapmaktır. Rasûlullah Efendimiz ﷺ şaka yaptığı zaman da doğru söylerdi. Bir gün bir adam ondan kendisini bir deveye bindirmesini istemişti o da "Biz seni deve yavrusuna bindirelim" demiş adam "ben deve yavrusunu ne yapayım?" deyince "Develer develerden başka bir şey mi doğurur." demek suretiyle vereceği devenin de aslında bir devenin yavrusu olduğunu söyleyerek şaka yapmıştı (Bakınız: Ebû Davud, Tirmizî ve Ahmed) Bir başka zaman yaşlı bir kadın Peygamber efendimiz ﷺ in yanına gelir ve cennete girmesi için dua ister Peygamber efendimiz ﷺ ona "Yaşlı cennete giremez" der kadın üzülür ve ağlar Peygamber efendimiz ona şöyle der "Sen o gün yaşlı

olmayacaksın çünkü Allah Teala şöyle buyurur (mealen) : "Biz kadinlari yeniden insa ettik (yarattik).Onlari bâkireler yaptik." (Vakia, 35-36) (Bakınız, Tirmizî'nin şemaili mahmudiyye, ihyayı ulumiddin, İbn-i kesir' in elbidaye ven nihaye)

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنِّي لَأَمْزَحُ وَلَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا

"Ben elbet şaka yaparım fakat ben doğru sözden başka bir şey söylemem." (Taberanî)

Ders : Doğru zamanda doğru sözle ve korkutmadan yapılan latîfe muhabbeti kuvvetlendirir. Bu güzel bir haslettir. Ancak çok fazla şaka ile uğraşma çünkü çok şaka yapan "şakacı" diye bilinir ve bu da şahsiyeti zedeler.

TEMİZLİK

Allah Teala şöyle buyurur :

وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ

"Elbiseni temiz tut." (Müddessir, 4)

Ve şöyle buyurur :

يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

"(Allah) Temizlenenleri sever." (Bakara, 222)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

الطُّهُورُ شَطْرُ الإيمانِ

"Temizlik imanın yarısıdır." (Müslim:223)

Ve şöyle buyurmuştur :

إِنَّ اللَّهَ طيِّبٌ يُحِبُّ الطَّيِّبَ، نَظِيفٌ يُحِبُّ النَّظَافَةَ

"Şüphesiz ki Allah güzeldir güzeli sever, temizdir temizliği sever." (Tirmizî:2799)

Ders : Eğer Allah Teala'nın seni sevmesini istersen dışını pislikten içini günahlardan temizle. Böylece temiz kalpten temiz fiil ortaya çıkar.

NASİHAT ETMEK

Nasihat etmek : Allah Teala'nın dinine uygun olarak hatırlatma yapmak ve insanlara "emr-i bilmaruf ve nehy-i anil münker" yapmaktır. Bu vasıfı yerine getirecek olan kişinin nasihat ettiği konuda doğru bir bilgiye sahip olması gerekir yoksa yanlışa yönlendirmiş olur.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَذَكِّرْ فَإِنَّ ٱلذِّكْرَىٰ تَنفَعُ ٱلْمُؤْمِنِينَ

"Sen ögüt verip hatirlat. Çünkü, hatirlatmak müminlere fayda verir." (Zariyat, 55)

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ ". قِيلَ : مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَشَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ

"Müslüman'ın Müslüman üzerindeki hakkı altıdır" denildi ki "Onlar nelerdir Ya Rasûlallah!" Buyurdu ki "Karşılaştığında ona selam ver, seni (meşru bir şeye) davet ettiği zaman icabet et, senden NASİHAT isterse ona nasihat et, hapşırıp Allah'a hamd ettiği zaman ona rahmet duası et, hasta olursa ziyaret et, öldüğü zaman cenazesini takip et." (Müslim:2162)

Ders : Önce kendine sonra başkasına nasihat et ki nasihatin fayda versin.

VERİLEN SÖZÜ TUTMAK

Söz tutmak : Bir kimsenin bir diğerine şeriata uyduğu müddetçe verdiği sözü bozmaması ve yerine getirmesidir. Çünkü şeriata aykırı sözler batıldır. Batıl ise yerine getirilmez.

Allah Teala söz tutmak ile alakalı şöyle buyurur:

وَأَوْفُواْ بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُولاً

"Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir." (İsra, 34)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَنْ كَانَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ فَلَا يَشُدَّ عُقْدَةً وَلَا يَحُلَّهَا حَتَّى يَنْقَضِيَ أَمَدُهَا، أَوْ يَنْبِذَ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ

"Hangi kimsenin kendisi ile bir toplum arasında bir söz varsa düğüm bağlanıp çözülmesin (yani söz bozulmasın) ta ki süre bitinceye kadar veya eşit bir şekilde onlara bozulduğu haber verilinceye kadar." (Ebû Dâvûd2759, Tirmizî:1580, Ahmed:17025)

Ders : Tutmayacağın sözü verme! Verdiğin sözü de tut! Verdiğin söz şeriata muhalif olmasın!

VERA

Vera : Harama veya tahrîmen mekruha düşerim korkusu ile şüpheli şeyleri terk etmektir. Takvâ ile vera arasında ince bir fark vardır ki o da şudur : Takvâ : Haramları ve tahrîmen mekruhları terk etmektir. Vera ise şüphelileri terk etmektir.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

فَضْلُ الْعِلْمِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ فَضْلِ الْعِبَادَةِ، وَخَيْرُ دِينِكُمْ الْوَرَعُ

"İlmin fazileti bana ibadetin faziletinden daha sevgilidir. Dininizin en hayırlısı VERA' dır." (Hâkim, Beyhakî)

Ve şöyle buyurmuştur :

دَعْ مَا يَرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيبُكَ ، فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ، وَإِنَّ الْكَذِبَ رِيبَةٌ

"Seni şüpheye düşüren şeyi ta ki seni şüpheye düşürmeyinceye kadar terk et, çünkü doğruluk kalp huzurudur. Yalan ise şüphedir." (Tirmizî:2518, Nesaî:5711, Ahmed:1723, Dârimî:2574)

Ders : Haram bellidir, helâl bellidir şüpheli olanlar bu ikisi arasında olanlardır. Şüpheli, şüpheli olduğu müddetçe ondan sakın ki VERA ahlakına eresin. Ancak şüphe zail olursa ona göre amel edersin...

▪▪▪▪▪

KÖTÜ AHLÂK

KÖTÜLÜK YAPMAK

Her ne şekilde olursa olsun ister kendisine ister başkasına kötülük yapmak olsun fark etmez kötülük haramdır ve kötü ahlâk'dır.

Allah Teala şöyle buyurur :

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاء فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلاَّمٍ لِّلْعَبِيدِ

"Kim iyi bir iş yaparsa, bu kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa aleyhinedir. Rabbin kullara zulmedici değildir." (Fussilet, 46)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

مَنْ أَحْسَنَ فِيمَا بَقِيَ، غُفِرَ لَهُ مَا مَضَى، وَمَنْ أَسَاءَ فِيمَا بَقِيَ، أُخِذَ بِمَا مَضَى وَمَا بَقِيَ

"(İmandan ve tevbeden sonra) Kim ömrünün geri kalanında iyi olursa geçmişte yaptıkları bağışlanır. Bununda birlikte kim ömrünün geri kalanında kötü olursa hem geçmişte yaptıklarından hem de ömrünün geri kalanında yaptıklarından cezalandırılır." (Taberanî, Münzirî, Heysemî)

Ders : Bütün dünya kötü olsa da sen iyi ol! Zira herkes kendi yaptığının hesabını verecektir.

İSRAF

İsraf : "Günah için mal harcamak" ve "i'tidalden ve ihtiyaçtan fazla harcama yapmak" ve "haddi aşmaktır"

Allah Teala şöyle buyurur :

وكُلُواْ وَاشْرَبُواْ وَلاَ تُسْرِفُواْ إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Yiyin, için, bununla birlikte israf etmeyin. Çünkü O israf edenleri sevmez." (A'râf, 31)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلاثًا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلاثًا ؛ فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ، وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا، وَلَا تَفَرَّقُوا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ ، وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةَ الْمَالِ

"Şüphesiz ki Allah sizin için üç şeye rıza gösterir ve sizin için üç şeyden razı olmaz. Sizin için kendisine ibadet etmenizden ve ona hiç bir şeyi ortak koşmamanızdan, Allah Teala'nın ipine (Kuran'a) hep birlikte sarılmanızdan ve parçalanmamanızdan razı olur. Ve sizin için dedi-kodu'dan, çok soru sormaktan ve mal zayi etmekten (israftan) razı olmaz." (Buhârî ve Müslim)

Ders : Aileni zor durumda bırakmaksızın, Allah Teala yolunda verilen dağ kadar sadaka israf olmaz. Ama günah yolunda harcanan kuruş israf olur. Unutma! İsrafta hayır yoktur! Fakat hayırda israf olmaz!

İFTİRÂ

İftirâ: Başkası hakkında yalan uydurmak ve yapmadığı bir suçu yapmış diye iddia etmektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا

"Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, yapmadıkları bir şeyden dolayı eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir." (Ahzâb, 58)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

أَتَدْرُونَ مَا الْغِيبَةُ ؟ " قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ : " ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ ". قِيلَ : أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ ؟ قَالَ : " إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدِ اغْتَبْتَهُ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهَتَّهُ

"Ğıybet nedir bilir misiniz?" dediler ki "Allah ve Rasulü daha iyi bilir" Buyurdu ki "Kardeşini hoşlanmayacağı bir şekilde an'mandır." denildi ki "Söylediğim şey kardeşimde varsa bu hususta ne buyurursun?" Buyurdu ki "Eğer söylediğin şey onda varsa onu ğıybet etmiş olursun, söylediğin onda yoksa ozaman ona İFTİRA atmış olursun." (Müslim:2589)

Ders : Bir masuma iftira atmak çok büyük günahtır ve kötü ahlâk'dır. Allah Teâlâ'dan kork ve iftira atma!

SIRRI İFŞÂ ETMEK

Sırrı ifşâ etmek : Her hangi bir şerî gerekçe olmaksızın kendisine emanet edilen sırrı açığa çıkarmak ve yaymaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَخُونُواْ اللّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُواْ أَمَانَاتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'a ve Rasûlü'ne hainlik yapmayın ve bildiğiniz halde emanetlere de hainlik yapmayın..." (Enfal, 27)

Sır, emanettir. Onu ifşâ emanete hainliktir.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا يُتَجَالَسُ قَوْمٌ إِلَّا بِالْأَمَانَةِ

"Bir toplum ile ancak emanet ile oturulabilir." (Suyutî:Camiussağîr:9926)

Yani Sırrı ifşâ eden bir toplum ile oturulmaz

Ders: Sır emanettir, sakla! Söylemediğin sürece sır senin tutsağındır, söylediğin zaman sen onun tutsağı olursun.

NEFS İÇİN İNTİKAM ALMAK

Nefs için intikam almak : Hilimsizlik, sabırsızlık, afsızlık, kin, kibir, öfke gibi sebeplerden dolayı kendine yapılanı bağışlamayıp şeriatın müsaade ettiği ölçüyü aşmaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُواْ عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُواْ اللّهَ وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

"... Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın. Allah´tan korkun ve bilin ki Allah müttakîlerle beraberdir." (Bakara, 194)

Hz Aişe radıyallahu anha şöyle anlatmıştır:

وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ بِهَا

"Rasûlullah ﷺ nefsi için intikam almazdı ancak Allah'ın hürmeti çiğnendiği zaman ondan dolayı Allah için intikam alırdı." (Buhârî:3560, Müslim:2327)

Ders : Nefsin için intikam alma ki Rasûlullah ﷺ e benzeyesin. Çünkü nefsi için intikam alanların çoğu haddi aşmaktadır bu da kötü ahlâk'dır.

CİMRİLİK

Cimrilik : Kazanılanı verilmesi gereken yere vermemektir. Diğer bir deyişle dinen gerekli olan harcamayı engellemektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

"Onlar cimrilik edip insanlara da cimriliği emreden kimselerdir. Kim yüz çevirirse bilsin ki şüphesiz Allah ganîdir, zengindir, övülmeye lâyıktır." (Hadîd, 24)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

اتَّقُوا الظُّلْمَ ، فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَاتَّقُوا الشُّحَّ ، فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، حَمَلَهُمْ عَلَى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ، وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ

"...CİMRİLİK'ten sakının çünkü cimrilik sizden öncekileri helâk etti. Onları birbirlerinin kanlarını dökmeye ve birbirlerinin hürmetlerini helâl saymaya götürdü." (Müslim:2578)

Ders : Cimrilik Allah Teala'nın emrettiği zekatı vermemektir, mahruma, gerçekten muhtaca vermemektir. Cimrilik kötü Ahlâk'dır. Cimrilik'ten sakın.

KİN

Kin : nefret etmek, düşmanlık besmelek, tiksinme ve özür dilese bile affetmemek hali.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ وَٱلْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ

"Şeytan içki ve kumar yoluyla ancak aranıza düşmanlık ve KİN sokmak; sizi, Allah´ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?" (Maide, 91)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلَا تَحَسَّسُوا ، وَلَا تَجَسَّسُوا، وَلَا تَنَاجَشُوا ، وَلَا تَحَاسَدُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَدَابَرُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا

"Zandan sakının! Çünkü zan sözün en yalanıdır. Gizlileri araştırmayın, insanların ayıplarını gözetlemeyin, aldatmak için malın fiyatını artırmayan, birbirinize hased etmeyin, birbirinize KİN beslemeyin, birbirinize sırt çevirmeyin, Ey Allah'ın kulları kardeş olun." (Buhârî:6066, Müslim:2564)

Ders: Birisi gelip hatasını telafi ettiği zaman ve özür dilediği zaman onu affetmesini bil! Kin gütme! Şüphesiz ki kin kötü bir ahlâk'dır.

TECESSÜS

Tecesssüs : insanlarların gizlilerini, kusurlarını ve ayıplarını araştırmak ve gözetlemektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

...وَلَا تَجَسَّسُوا ...

"... Tecesssüs etmeyin..." (Hucurat, 12)

Yani insanların ayıplarını araştırmayın, gizledikleri şeyleri açığa çıkarmaya çalışmayın.

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ ؛ فَإِنَّهُ مَنِ اتَّبَعَ عَوْرَاتِهِمْ يَتَّبِعُ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ يَتَّبِعِ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ فِي بَيْتِهِ

"Ey dili ile iman edip kalbine iman girmemiş kimseler topluluğu! Müslümanları ğıybet etmeyin! Onların ayıplarının peşine düşmeyin çünkü kim onların ayıplarının peşine düşerse Allah da onun ayıbını araştırır, Allah kimin ayıbını araştırırsa onu evinin içinde (bile olsa) rezil eder." (Ahmed:19776, Ebû Davud:4880)

Ders : insanlarların gizlilerini ve ayıplarını araştırma! Allah Teala'nın örttüğünü açmaya çalışanın Allah Teala ayıplarını ortaya çıkarır.

ZORLAŞTIRMAK

Zorlaştırmak : Hem kendi nefsine hem başkasına zorluk çıkartmaktır ve günah olmadığı halde iki işten kolay olanı değil de zor olanı tercih etmektir.

Kendine zorluk çıkartmak yapamayacağı ibadete kalkışmak gibi veya iki işin kolay olanını değil de zor olanını tercih ederek kendine zorluk çıkartmaktır.

Başkasına zorluk çıkartmaya gelince, borçluya zorluk çıkartmak, damada zorluk çıkartmak, anne ve babaya zorluk çıkartmak ve benzeri şeylerdir.

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا

"Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, müjdeleyin, nefret ettirmeyin." (Buhârî:69,Müslim:1734)

Ve şöyle buyurmuştur :

لَا تُشَدِّدُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَيُشَدَّدَ عَلَيْكُمْ ، فَإِنَّ قَوْمًا شَدَّدُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ فَشَدَّدَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ

"Kendinizi zorlamayın, sonra size zorlaştırılır, Çünkü bir toplum kendilerini zorladı da Allah da onları zorladı." (Ebû Davud:4904,Ebû Ya'la, Heysemî)

Ders : Nasıl ki kendine zorluk çıkarılmasını istemiyorsan sen de başkalarına zorluk çıkarma!

KÖR TAASSUP

Taassup : kavmiyetçilik, kabilecilik, hizipçilik, körü körüne destekleme, aşiretçilik, fanatizm, fanatiklik gibi anlamlara gelmektedir. Irkçılık anlamındaki taassup da haramdır. Körü körüne desteklemek anlamında taassup da haramdır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللّهُ قَالُواْ بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لاَ يَعْقِلُونَ شَيْئاً وَلاَ يَهْتَدُونَ

"Onlara (müşriklere): Allah´ın indirdiğine uyun, denildiği zaman onlar, «Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz yola uyarız» dediler. Ya ataları bir şey anlamamış, doğruyu da bulamamış idiyseler?" (Bakara, 170)

Yani kör taassup yaparlar.

Rasulullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَا تَكُونُوا إِمَّعَةً

"Tamam efendimci olmayın/Seninle birlikteyimci olmayın" (Tirmizî:2007,Münzirî)

Yani körü körüne insanları taklit etmeyin

Ders : Müslümanın bir duruşu olmalı, her esen rüzgarın savurduğu yaprak gibi olamaz Müslüman! Bundan kurtulmanın çaresi ilimdir ve insaftır. Kör taassupçu olma!

NEFRET ETTİRMEK

Müslüman söz ve davranışları ile kendisinden nefret ettirmez. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

الْمُؤْمِنُ مَأْلَفٌ، وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ

"Mümin sevilendir, sevmeyen ve sevilmeyen kimsede hayır yoktur." (Ahmed:9198, Taberanî, Heysemî)

Yani Mümin Allah Teala'nın dinine uygun iş yapanları sever, kendisi de Allah Teala'nın dinine uygun iş yaptığı için sevilir. Bu anlamda sevmeyen ve sevilmeyende hayır yoktur.

Ve şöyle buyurmuştur :

يَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا، وَبَشِّرُوا وَلَا تُنَفِّرُوا

"Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, müjdeleyin, nefret ettirmeyin." (Buhârî:69,Müslim:1734)

Ders : Müslüman, gerek sözü ile gerek davranışı ile hem kedisinden hem dininden nefret ettiremez buna hakkı yoktur. Kendinden nefret ettirmesi dininden nefret ettirmesine nisbetle azdır. Zira bir müslüman başkalarını yaptığı düşüncesiz ve haram davranışlarla islamdan nefret ettirirse bunun vebali ağır olur.

KORKAKLIK

Korkaklık : Cesaretin tersidir. Müslüman dinini yaşama konusunda korkak olmamalıdır. İnsanlardan değil Allah Tealadan korkmalıdır. Nice insanlar var ki insanlar laf edecek diye farzı yapmıyor veya insanların kınamasından korkarak haram işliyor...

Allah Teala şöyle buyurur :

فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَٱخْشَوْنِى

"... Onlardan korkmayın benden korkun!..." (Bakara,150)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

شَرُّ مَا فِي رَجُلٍ شُحٌّ هَالِعٌ ، وَجُبْنٌ خَالِعٌ

"Bir kimsede bulunan en şerli şey endişe veren cimrilik ve şiddetli korkaklıktır." (Ebû Dâvûd:2511, Ahmed:8010, Beyhakî)

Ders : Allah Teala'nın emrini yerine getirmede kimseden korma! Çünkü kendisinden korkulmaya Allah Teala daha lâyıktır…

TARTIŞMAK

Tartışmak : mücadele etmek, çekişmek, münakaşa etmek, karşı koymak, reddetmek, kabul etmemek, itiraz etmek gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلا هُدًى وَلا كِتَابٍ مُّنِيرٍ

"İnsanlardan kimi de vardır ki, ne bir bilgiye, ne bir yol göstericiye, ne de aydınlatıcı bir Kitab´a dayanmaksızın Allah hakkında TARTIŞIR " (Hac,8)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

أَنَا زَعِيمٌ بِبَيْتٍ فِي رَبَضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا، وَبِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا، وَبِبَيْتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ حَسُنَ خُلُقُهُ.

"Haklı olduğu halde tartışmayı terkeden kimse için cennetin kenarında ben bir eve kefilim. Şakadan da olsa yalanı terk eden kimse için cennetin ortasında bir eve ben kefilim. Ahlâkını güzelleştiren kimse için cennetin en yükseğinde bir eve ben kefilim." (Ebû Dâvûd:4800, Taberanî, Beyhakî)

Ders : Kim bilgisizce Allah'ın dini hakkında, Kuran-ı Kerimin hükmü hakkında veya Rasûlullah Efendimizin sünneti hakkında tartışırsa dinden çıkabilir bu yüzden tartışmak kötü ahlâk'dır. Hem tartışmayı terk edenin kalbi sakin olur. Tartışma!

SABIRSIZLIK

Sabırsızlık : tahammülsüzlük ve katlanamamak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise başına gelen sıkıntı yüzünden acele şikayete başlayıp Allah'ın takdîrine rıza göstermeme durumu.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ ٱلْإِنسَـٰنَ خُلِقَ هَلُوعًا (١٩) إِذَا مَسَّهُ ٱلشَّرُّ جَزُوعًا (٢٠) وَإِذَا مَسَّهُ ٱلْخَيْرُ مَنُوعًا

"Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır.Kendisine kötülük dokunduğu zaman sızlanır.Ona bir hayır dokunduğunda da eli sıkıdır." (Mearic, 19-21)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

الصَّبْرُ نِصْفُ الْإِيمَانِ

"Sabır îman'ın yarısı'dır." (Taberanî:8544,Hâkim:3666, Beyhakî:9716)

Ders : Sabırsızı Allah da sevmez kul da sevmez. Sabırsız olma! Üç şeye sabır et : Farz ve vacipleri yapmaya , haramlardan ve mekruhlardan kaçmaya, başa gelen belaya.

KABALIK

Kabalık : sertlik, huysuzluk, terbiyesizlik, inceliksizlik, yontulmamışlık, edebe aykırılık. Bu tip kabalıklar gerek sözle ve gerekse fiil olarak görülebilmektedir. Genellikle şehirden uzak yaşayan veya şehirde yaşasa bile dinî terbiye almamış insanlardan sadır olur. Küfür (argo) etmek, itip-kakmak gibi şeyler kabalıkta en öne çıkan davranışlardır.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ، وَالْبَذَاءُ مِنَ الْجَفَاءِ، وَالْجَفَاءُ فِي النَّارِ

"Hayâ îmandandır, iman cennettedir, müstehcen söz söylemek (küfür ve argo konuşmak) kabalıktandır, KABALIK da Cehennemdedir." (Tirmizî:2009, Ahmed:10512 İbn-i Hibban)

Ve şöyle buyurmuştur :

مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا ، وَمَنِ اتَّبَعَ الصَّيْدَ غَفَلَ، وَمَنْ أَتَى السُّلْطَانَ افْتُتِنَ

"Kim (insanlardan uzakta) çölde/köyde/sahrada/bozkırda ikamet ederse KABA olur. Av peşine düşen ğafil olur, sultana giden fitneye tutulur." (Ebû Dâvûd:2859, Tirmizî:2256, Nesaî:4309, Ahmed:3362)

Ders : Kaba olma! Müslümana nezaket yakışır. Edep yakışır. İncelik yakışır.

HASED

Hased : kıskançlık, çekememek, gözü olmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Hased edilen kişideki nimetin gidip kendisine gelmesini istemek. Diğer bir deyişle "onda olmasın bende olsun" düşüncesidir.

Allah Teala şöyle buyurur :

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللّهُ مِن فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَآ آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا

"Yoksa onlar, Allah´ın lütfundan verdiği şeyler için insanlara hased mi ediyorlar? Oysa İbrahim soyuna Kitab´ı ve hikmeti verdik ve onlara büyük bir hükümranlık bahşettik." (Nîsa, 54)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ ، فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ

"Hased'den sakının! Çünkü hased ateşin odunu yediği gibi iyilikleri yer bitirir." (Ebû Dâvûd:4903, Münzirî, İbn-i Hacer El Askalanî, Suyutî)

Ders : Allah Teala'nın kullarına lutfu ve kereminden verdiği şeylere göz dikerek hased etme! Yoksa maddi manevi iflas edersin! Hem hased Allah Teala'nın takdirine rızasızlık olduğu için îmân'a da dokunur. Hased'den sakın!

ALDATMAK

Aldatmak : hile, düzen, kandırma, ihanet, ikiyüzlülük, dolandırıcılık, üçkağıt, şarlatanlık, yalancılık gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

يُخَادِعُونَ اللّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلاَّ أَنفُسَهُم وَمَا يَشْعُرُونَ

"Onlar (kendi akıllarınca) güya Allah´ı ve müminleri aldatırlar. Halbuki onlar ancak kendilerini aldatırlar ve bunun farkında değillerdir." (Bakara, 9)

Bir adam gelip Rasûlullah ﷺ e alışverişde çok aldatıldığını söyledi, Rasûlullah ﷺ da ona şöyle buyurmuştur :

إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ : لَا خِلَابَةَ

"Alış-veriş yaptığın zaman "Kandırmak yok" de." (Buhârî:2117, Müslim:1533, Ebû Davud:3500)

Ders : Müslüman hile yapmaz, aldatmaz. Aldatma! Aldanma!

YARDIMSIZ BIRAKMAK

Müslüman Müslümanın kardeşidir, ona zulmetmez ve onu yardımsız bırakmaz.

Allah Teâlâ şöyle buyurur :

كَلاَّ بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَتَذَرُونَ الآخِرَةَ

"Hayır! Siz dünyayı seviyorsunuz ve ahireti bırakıyorsunuz." (Kıyamet 20-21)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لَا يَظْلِمُهُ، وَلَا يَخْذُلُهُ ، وَلَا يَحْقِرُهُ

"Müslüman Müslümanın kardeşidir ona zulmetmez, onu yardımsız bırakmaz, onu küçük görmez." (Müslim:2564)

Ders : Zulmetme! Zulme uğrama! Zulme uğrayanı yardımsız bırakma! (Ne olacak bizim halimiz? Kardeşlerimize bunca zulum yapılıyor duadan başka elimizden bir şey gelmiyor. Başımızdaki insanlar bundan da mesuldur.)

HAİNLİK YAPMAK

Hainlik : Güvenilirliğin tersidir. Verilen emaneti hor kullanmak ve zarar vermek hainlik olduğu gibi emaneti hiç geri vermemek ve onu malına katmak da hainliktir.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَخُونُواْ ٱللَّهَ وَٱلرَّسُولَ وَتَخُونُوٓاْ أَمَٰنَٰتِكُمْ وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'a ve Rasûlü'ne hainlik yapmayın ve bildiğiniz halde emanetlere de hainlik yapmayın." (Enfal, 27)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا، أَوْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ، كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا : إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

"Dört şey vardır ki onlar kimde bulunursa o kimse hâlis münafıktır, onlardan bir tane özellik o kişide bulunursa o kişide münafıklıktan bir özellik vardır ta ki onu terk edinceye kadar : 1-Emanet edildiği zaman hainlik eder. 2-konuştuğu zaman yalan söyler. 3-Söz verdiği zaman sözünde durmaz. 4-Tartıştığı zaman haktan sapar." (Buhârî:2459, Müslim:58)

Ders : Yerine getirilmesi gereken farz ve vacipler de emanettir. Sözünde durmak farz olduğuna göre tek taraflı söz bozarak hainlik etme! Sana emanet olarak bırakılan bir şeyi mutlaka sahibine sağlam bir şekilde teslim et! Bir kalem bile olsa emaneti teslim et! Sakın başkasının malını kendi malına katayım deme!

ZİLLET

Zillet : alçak olmak, hakir olmak, aciz olmak, korkuyla çömelmek, sinmek, yaltaklanmak, gözden düşmüş olmak, utanç verici bir durumda olmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise karşılık vermekten aciz olduğu için boyun emektir. Kibirli bir kimseye tevazu göstermek zillet olduğu gibi zengin bir kimseye sırf zenginliğinden dolayı tevazu göstermek de zillet'dir.

Allah Teala şöyle buyurur :

لِّلَّذِينَ أَحْسَنُواْ ٱلْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ ۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ ۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ

"Güzel davrananlara daha güzel karşılık, bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir toz (kara leke) bulaşır ne de bir ZİLLET=horluk (gelir). İşte onlar cennet ehlidirler. Ve onlar orada ebedî kalacaklardır." (Yûnus, 26)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

طُوبَى لِمَنْ تَوَاضَعَ فِي غَيْرِ مَنْقَصَةٍ، وَذَلَّ فِي نَفْسِهِ فِي غَيْرِ مَسْكَنَةٍ

"(Şahsiyetine) Noksanlık olmaksızın tevazu gösteren kimseye, zavallılık olmaksızın kendi içinde zelîl olan kimseye müjdeler olsun..." (Suyutî:Camiussağîr:5281)

Ders : İslam'ın onuru ile yaşa, zelil olma!

ALAY ETMEK

Alay etmek : istihza, gırgır etmek, küçümseyici ve iğneleyici söz söylemek, taklit ederek alay etmek, küçümseyerek eğlenmek gibi anlamlara gelmektedir. Bir Müslümanın kâfirler, mürtedler ve bidat ehli gibiler haricindeki kimselerle alay etmesi caiz değildir. Hatta mahlukat ile alay etmesi bile caiz değildir. Çünkü Allah Teala'nın yarattığı şeylerle alay neticede onu yaratana dokunur.

Allah Teâlâ şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلا نِسَاءُ مِّن نِّسَاء عَسَى أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلا تَنَابَزُوا بِالأَلْقَابِ بِئْسَ الاِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir." (Hucurat, 11)

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ، كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ ؛ دَمُهُ، وَمَالُهُ، وَعِرْضُهُ

"Bir kişiye (din) kardeşini küçük görmesi şer olarak yeter. Her müslümanın Müslümana kanı, malı, ırzı haramdır." (Müslim:2459)

Alay etmek de küçük görmek olduğuna göre bu tehdîde dahildir.

Ders : Bir köpekle bile dalga geçme! Kimsenin kaşı, gözü, rengi ile alay etme! Sonra Allah Teala'yı gazaba getirirsin.

SEFİHLİK (AHMAKLIK)

Sefihlik : akılsızca davranmak , beyinsizce davranmak, hovarda olmak, edepsiz olmak , dangalak olmak, küfürbaz olmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise yaptığının kötü olduğunu bildiği halde onu yapmaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَلاَ تُؤْتُواْ السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللّهُ لَكُمْ قِيَاماً

"Allah'ın, sizin için geçim kaynağı yaptığı mallarınızı aklı ermezlere vermeyin." (Nîsa,5)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِنَّهَا سَتَأْتِي عَلَى النَّاسِ سِنُونَ خَدَّاعَةٌ، يُصَدَّقُ فِيهَا الْكَاذِبُ وَيُكَذَّبُ فِيهَا الصَّادِقُ، وَيُؤْتَمَنُ فِيهَا الْخَائِنُ وَيُخَوَّنُ فِيهَا الأَمِينُ، وَيَنْطِقُ فِيهَا الرُّوَيْبِضَةُ ". قِيلَ : وَمَا الرُّوَيْبِضَةُ ؟ قَالَ : " السَّفِيهُ يَتَكَلَّمُ فِي أَمْرِ الْعَامَّةِ

"Yakında aldatıcı seneler gelecektir. O zamanlarda yalancı doğrulanır, doğru konuşan yalanlanır, o vakitlerde haine güvenilir, güvenilir kişi hainlik ile suçlanır, o zamanlarda 'RÜVEYBİZA' konuşur." Denildi ki "Rüveybiza nedir?" buyurdu ki "Umumun (Toplumun) işi hakkında konuşan SEFîH'tir." (İbn-i Mace:4036, Ahmed:7912)

Ders : Müslümana yakışan odur ki yanlış olduğunu ve günah olduğunu bile bile o işi yapmamaktır. Ahmak olmamaktır. Şahsiyetini ahmaklık ile kirletmemektir.

SÛ-İ ZAN

Sû-i zan: Kişinin insanlara karşı kötü zan/kötü varsayım/kötü düşünce/kötü tahminde bulunmasıdır. Hatta öyle ki bu kötü zan ve tahminden kendisi o kadar emin olur ki söz ve fiilen onu ortaya koyar. Sû-i Zan bir çok haramın kapısıdır. Allah hakkında Sû-i Zan küfürdür sonra Sû-i Zan ; Yalan, İftirâ, Cinayet, Sıla-i rahmi kesmek, Tekfîr etmek, Kibir, Hased... Gibi haramlara sebep olur.

Allah Teala şöyle buyurur :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

"Ey iman edenler! Zann'ın çoğundan sakının çünkü Zann'ın bazısı günahtır." (Hucûrat, 12)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ

"Zandan sakının! Çünkü Zann sözün en yalanıdır." (Buhârî:5143, Müslim:2563)

Ders : İnsanların Sû-i Zan yapma bakımından en kötüsü Allah Teala'ya karşı Sû-i Zanda bulunandır. İster yakının olsun ister olmasın hiç bir kimse için Sû-i Zanda bulunma!

ŞAMATA ETMEK

Şamata etmek : alay etmek ve oh olsun demektir. Terim olarak ise sevmediği bir kimsenin başına gelen zarardan dolayı sevinmek ve onunla alay ederek dalga geçmektir. Müslümanla şamata etmek caiz değildir. Lâkin harbî kâfirle, münafıkla, mürtedle, bidat ehli ile haddi aşmaksızsın şamata yapmak caizdir.

Allah Teala kâfirlerin, müslümanların başına gelen sıkıntıdan dolayı nasıl şamata yaptıklarını şöyle buyurur :

إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُواْ بِهَا

"Size bir iyilik dokunursa, bu onları üzer. Başınıza bir kötülük gelse, ona sevinirler..." (Âl-i İmran, 120)

Ebu Hureyre radıyallahu anhu şöyle anlatmıştır:

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْ سُوءِ الْقَضَاءِ، وَمِنْ دَرَكِ الشَّقَاءِ، وَمِنْ شَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ، وَمِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ

"Nebî ﷺ kötü kazadan, sıkıntının ulaşmasından, düşmanın şamatasından ve belanın zorluğundan Allah Teala'ya sığınırdı." (Müslim:2707)

Ders : Müslümanla eğlenme, şamata yapma! Kâfirle, mürtedle, bidat ehli ile, münafık ile şamata etmekte aşırı gitme zira bu şahsiyete zarar verir…

HIRS

Hırs : Tamah , açgözlülük, arzu, aşırı istek, ihtiras gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise nefsin bir şeyi iştahla arzulamasıdır. Aynı şekilde sebebi yokken akla takılan şeyi şiddetle arzulamak da hırstır. Hırs bizden istenen şeylerde caizdir. İlim öğrenmeye hırs, zekâtı ödemeye hırs, affa uğramak için hırs gibi. Haram olan hırs ise haram ve münker olana yapılan hırs'tır. Hırs genellikle münkere yapılmakta ve kontrol alınmadığı takdirde çok zararlı olmaktadır ve kötü ahlâka dahil olmaktadır.

Allah Teâlâ, yahûdîlerin bu dünya hayatına karşı çok hırslı (düşkün) olduğunu şöyle beyan eder:

لَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ ٱلنَّاسِ عَلَىٰ حَيَوٰةٍ وَمِنَ ٱلَّذِينَ أَشْرَكُواْۚ يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِۦ مِنَ ٱلْعَذَابِ أَن يُعَمَّرَۗ وَٱللَّهُ بَصِيرُۢ بِمَا يَعْمَلُونَ

"Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan; hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak, onları azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların bütün işlediklerini görür." (Bakara, 96)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ، وَتَشِبُّ مِنْهُ اثْنَتَانِ : الْحِرْصُ عَلَى الْمَالِ، وَالْحِرْصُ عَلَى الْعُمُرِ

"Âdemoğlu yaşlanır fakat ondan iki şey gençleşir : Dünya malına hırs , Uzun ömre olan hırs." (Müslim:1047)

Ve şöyle buyurmuştur :

مَا ذِئْبَانِ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِي غَنَمٍ بِأَفْسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ عَلَى الْمَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ

"Koyun sürüsü içerisine salınıp da iki aç kurtun o sürüye zarar vermesi bile kişinin mala ve şerefe olan hırsının dinine verdiği zarardan daha zararlı değildir." (Tirmizî:2376)

Ders : Dünyaya olan hırs, hayata olan hırs, mala olan hırs, makam ve mevkiye olan hırs kişinin dinine çok zarar verir ve kötü ahlâk'dır.

ZULUM

Zulum : Baskı, haksızlık, adaletsizlik, zalimlik, insafsızlık, eziyet, zorbalık, kıyım, haksızlık etme, hak yeme, işkence, gaddarlık, haddi aşmak gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ

"Zalimlere şöyle denilir : 'Kazanmış olduğunuz şeylerin sonucunu tadın bakalım'" (Zümer, 24)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا عِبَادِي، إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي، وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا، فَلَا تَظَالَمُوا...

"Allah Tebareke ve Teala şöyle buyurdu : Ey kullarım! Ben zulmü kendime haram ettim ve onu sizin aranızda da haram kıldım ; öyleyse birbirinize zulmetmeyin!..." (Müslim:2577)

Ders : Ey Müslüman! Zulmetme! Zulme de uğrama! Mazluma yardım et! Zulme göz yumarak zalim olma!

UCUB

Ucub : gururlanmak, kendini beğenmişlik, kibirlilik, kendini beğenmede aşırıya kaçma gibi anlamlara gelmektedir. Ucup ile kibir arasında ince bir fark vardır ki o da şudur : kibir iki kişi arasında olur ucup ise hiç kimse olmasa da olur. Kişinin kendi hasletleri ile övünerek kendini bir şey sanması gibi. Ucbun terim anlamı : Kişinin yaptığı işe hayret ederek o işi kendi yaptığını düşünmek sûreti ile işin gerçek sahibi olan Allah Teala'yı unutarak kendisi ile övünmesi ve kendine kemâliyet atfetmesi hali.

Allah Teala şöyle buyurur :

فَإِذَا مَسَّ الإِنسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِّنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لا يَعْلَمُونَ

"İnsana bir zarar dokunduğunda bize yalvarır. Sonra ona tarafımızdan bir nimet verdiğimizde, “Bu, bana ancak bilgim sayesinde verilmiştir” der. Hayır, o bir imtihandır. Fakat onların çoğu bilmezler." (Zümer, 49)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

بَيْنَما رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ، تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ، مُرَجِّلٌ جُمَّتَهُ، إِذْ خَسَفَ اللَّهُ بِهِ، فَهو يَتَجَلْجَلُ إلى يَومِ القِيَامَةِ

"(Geçmiş ümmette) Bir adam elbisesi içinde omuzlarına varan saçını tarayarak kendini beğenerek (ucup ederek) yürüdüğü esnada Allah onu yere batırdı da o halen kıyamet gününe kadar batmaya devam etmektedir." (Buhârî:5789, Müslim:2088)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem yine şöyle buyurmuştur :

ثَلاثٌ مُهْلِكَاتٌ: شُحٌّ مُطَاعٌ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ

"Üç şey helâk edicidir : itaat olunan cimrilik, tabi olunan hevâ ve kişinin kendini beğenmesi (ucup)" (Bezzâr, Heysemî, Münzirî, Beyhakî)

Yine Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

لَوْ لَمْ تَكُونُوا تُذْنِبونَ لَخَشِيْتُ عَلَيْكُمْ مَا هُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ الْعُجْبَ

"Eğer sizler günah işlememiş olsaydınız sizin üzerinize ondan daha büyük bir şey olan ucup'tan korkardım" (Bezzâr, Heysemî, Münavî)

Yani ucup (kişinin kendini beğenmesi ve nimeti kendinden bilmesi) günahların en büyüğüdür.

Abdullah bin Mesu'd radıyallahu anhu'nun şöyle dediği rivayet olunmuştur :

ٱلْهَلَاكُ فِي شَيْئَيْنِ: ٱلْعُجْبِ وَ الْقَنُوطِ

"Helâk iki şeydedir : Ucub'ta ve Ganûtta'dır." (İhya-i ulumiddin cild 3, sayfa 358-359)

Ganût = Allahın rahmetinden ümit kesmektir.

Ders : Sakın nimeti kendinden bileyim deme! Hiçliğini kabul et! Ne kadar güzel amel yaparsan yap hepsinin Allah Teala'nın sana bir lutfu olduğunu unutma! Yoksa kendini beğenir ucba düşersin! Allah muhafaza!...

UDVÂN

Udvân : düşmanlık, saldırma, tecavüz, sebepsiz yere zalimce saldırma gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Allah Teala'nın çizdiği haddi aşmaktır. Diğer bir tarife göre : sözde, fiilde ve halde adaletten sapmaktır.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

"İyilik ve takvâ'da yardımlaşın, günah ve düşmanlıkta yardımlaşmayın." (Maide, 2)

Hz Aişe radıyallahu anha şöyle anlatmıştır:

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُنَاسٌ مِنَ الْيَهُودِ، فَقَالُوا : السَّامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ. قَالَ : " وَعَلَيْكُمْ ". قَالَتْ عَائِشَةُ : قُلْتُ : بَلْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَالذَّامُ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا عَائِشَةُ، لَا تَكُونِي فَاحِشَةً ". فَقَالَتْ : مَا سَمِعْتَ مَا قَالُوا ؟ فَقَالَ : " أَوَلَيْسَ قَدْ رَدَدْتُ عَلَيْهِمُ الَّذِي قَالُوا ؟ قُلْتُ : وَعَلَيْكُمْ

"Nebî ﷺ'e yahudîlerden bir gurup insan geldi ve "Essâm aleyke ya ebel kasım" = "Ölüm sana olsun ey ebul kasım" dediler. (yani selam lafzını değiştirdiler) Allah Rasûlü ﷺ onlara şöyle dedi "ve aleyküm" = "Size de" Aişe radıyallahu anha diyor ki ben de onlara "tesine ölüm ve ayıp size olsun" dedim. Rasûlullah ﷺ buyurdu ki "Ya Aişe kötü konuşucu olma!" bunun üzerine Hz Aişe radıyallahu anha şöyle dedi "Ne dediklerini duymadın mı?" Rasûlullah ﷺ şöyle buyurdu : "Ben onlara söylediklerini iade etmedim mi? Ben onlara" ve aleyküm"="Size de aynısı olsun" dedim" (Buhârî:6024, Müslim:2165)

Yani Allah Rasûlü ﷺ burada dahi haddi aşmamıştır. Hatta başka bir hadis-i şerifte "Mazlum haddi aşmadıkça günah birbirine söven iki kişinden ilk başlatanadır." (Müslim) buyurmuştur.

Ders : Allah Teala'nın çizdiği sınırı aşma! Ki udvan etmeyesin!

ĞADR (AHDE VEFASIZLIK)

Ğadr : vefasızlık, ihanet, hainlik, kalleşlik, sözde durmama, sadakatsizlik gibi anlamlara gelmektedir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَأَوْفُواْ بِعَهْدِ اللّهِ إِذَا عَاهَدتُّمْ وَلاَ تَنقُضُواْ الأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلاً إِنَّ اللّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

"Allah´a söz verdiğinizde verdiğiniz sözü tutunuz. Allah´ı üzerinize şahit tutarak, pekiştirdikten sonra yeminleri bozmayın. Şüphesiz Allah, yapacağınız şeyleri pek iyi bilir." (Nahl, 91)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُقَالُ : هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانٍ

"Her vefasızın kıyamet günü bayrağı vardır. Şöyle denilir : 'İşte bu falanın vefasızlığıdır.'" (Müslim:1736)

Açıklama : Yani söz verip tutmayıp da hainlik yapmak o kadar kötü bir günah ki kıyamet günü onları rezil etmek için bayrak dikilecek "Görün falanın vefasızlığını" denilecek. Tabi cehennemdeki cezası ayrıca verilir.

Ders : Söz verip tutmamak münafıkların ahlakıdır. Söz verdiğinde tut! Tutmayacağın sözü verme!

ĞADAB

Ğadab : öfke, kızma, sinirlenme, kızgınlık, hiddet, öfkelenme, dargınlık, hırsından çatlama, sinir, hiddetlenme, hışım gibi anlamlara gelmektedir. Allah için öfkelenmek güzeldir. Kötü olan : Kontrolsüz olan ve nefs için olan öfkelenmektir. Çünkü Allah Teala'nın rızası için olmayan öfke bütün şerlerin anahtarıdır. Hilim huyunu ancak öfkesine hâkim olanlar kazanabilir. Atalarımız ne demiş "Öfke ile kalkan zararla oturur."

Rasulullah Efendimiz ﷺ kendisinden tavsiye isteyen birine tekrar tekrar şöyle buyurmuştur :

لَا تَغْضَبْ

"Öfkelenme!" (Buhârî:6116, Tirmizî:2020, Ahmed:8744)

Ders : Kontrolsüz öfke kişinin şahsiyetini bozar ve her türlü günaha sokar. Öfkelenme!

ĞIYBET ETMEK

Ğıybet : Arkasından konuşmak, çekiştirmek gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise yanında olmayan veya yanında olsa da kendisini duymayan bir müslümanı duyduğunda hoşuna gitmeyecek bir şekilde konuşmaktır. Mesela : Bir kişi boyu kısa olduğu halde arkasından "kısa boylu" denmesini istemiyor ise onun yokluğunda "Bizim kısa boylu" diyen onu **ğıybet** etmiş olur. Söylediği şey doğru ise ğıybet değil ise **iftirâ** olur.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَلا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

"... Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir." (Hucûrat, 12)

Peygamber Efendimiz ﷺ Kurban Bayramı günü şöyle buyurmuştur :

فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ، وَأَمْوَالَكُمْ، وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا فِي شَهْرِكُمْ هَذَا فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ

"Şüphesiz ki kanlarınız, mallarınız, ırzlarınız (onur ve şerefleriniz) birbirinize bu ayda bu beldede bu gününüzün hürmeti gibi haramdır. Burada bulunan bulunmayana bildirsin" (Buhârî:67, Müslim:1679)

Ders : İnsanları ğıybet ederek ırzlarına yani onur ve şereflerine dil uzatma! Kabir azabı çekenlerin bir kısmı ğıybet yüzünden azap çekmektedir. ğıybet etme!

TENBELLİK

Tenbellik : Uyuşukluk, haylazlık, üşengeçlik, atalet, ihmalcilik, çalışmama gibi anlamlara gelmektedir. Tenbel insanı kimse sevmez. Tenbellik tenbelliği, çalışkanlık çalışkanlığı doğurur. Ortasını bulan rahat eder. Allah Teâlâ'nın emrini yerine getirmede tenbellik etmek münafıkların ahlâkı'dır.

Allah Teala şöyle buyurur :

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُواْ إِلَى الصَّلاَةِ قَامُواْ كُسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلاَ يَذْكُرُونَ اللّهَ إِلاَّ قَلِيلاً

"Münafıklar, Allah’ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah’ı pek az anarlar." (Nîsa, 142)

Rasûlullah Efendimiz duasında tenbellik'ten Allah Teâlâ'ya sığınmıştır :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ، وَالْمَغْرَمِ وَالْمَأْثَمِ

"Allah'ım! Ben tenbellik'ten, ihtiyarlıktan borçtan, ve günahtan sana sığınırım." (Buhârî:6375, Müslim:589)

Ders : Allah Teala'nın emrini yerine getirmede tenbellik etme ki meleklerin ahlâkı ile ahlaklanasın! Zira melekler Allah Teala onlara bir görev verirse tenbellik etmezler.

FUCÛR

Fucûr : günahkarlık, sefahet, korkusuzca günah işleme, fuhuş, ahlaksızlık ve doğru yoldan sapmak gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise günahlarda tekamül etmek ve günahlarda derinleşmek anlamındadır. Fâsıklık da aynı şekilde utanmadan, çekinmeden günah işlemek anlamına gelir.

Allah Teala şöyle buyurur :

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

"Yoksa biz, iman edip de iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi mi tutacağız? Veya (Allah´tan) korkanları yoldan çıkanlar gibi mi sayacağız?" (Sad Sûresi 28)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ

"Yalandan sakının! Çünkü yalan FUCÛR'a götürür, şüphesiz ki FUCÛR da Cehennem'e götürür." (Buhârî:6094, Müslim:2607)

Ders : Günahın hiç birini küçük görme ki fısk ve fûcur'a girmeyesin! Günah işlemekten utan! Ki fâsık ve fâcir olmayasın!...

KÜFÜRBAZLIK (SÖVÜCÜLÜK)

Küfürbazlık : müstehcen-edepsiz-çirkin konuşmak, terbiyesiz konuşmak, tiksindirici, mide bulandırıcı ayıp-iğrenç ve kötü sözler konuşmak, küfür etmek ve sövmek demektir.

Sövmek lafzı sadece bel altı küfürleri içermiyor, bir kişiyi olduğundan aşağı bir konuma sokacak sözlerde tahkîrdir/sövmedir. Mesela : "Kuş beyinli" veya "Öküz" veya "Mal" demek de sövmek sayılır. Çünkü mal diye hayvanlara derler. Ancak bir kadın gerçekten fahişe ise ona "fahişe" demek küfür olmaz, veya bir adam gerçekten ibne (homoseksüel) ise ona "ibne" demek sövmek değildir. Olanı söylemek olur.

Peygamber Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلَا اللَّعَّانِ، وَلَا الْفَاحِشِ، وَلَا الْبَذِيءِ

"Mümin, çokça ayıplayıcı, çokça lanet edici, kötü ahlâklı ve kötü konuşan/söven değildir." (Tirmizî:1977, İbn-i Hibban, Hâkim)

Yine buyurmuştur ki

سِبابُ المُسْلِمِ فُسُوقٌ، وقِتالُهُ كُفْرٌ

"Müslüman'a sövmek fâsıklıktır (yani Allah Teala'ya itaatten çıkmaktır). Onu (öldürmeyi helâl sayarak) öldürmek ise küfürdür (Yani İslam dairesinin dışına çıkıp kâfir olmaktır.)" (Buhârî:47, Müslim:64)

Ders : Şu küfretmeyi/sövmeyi/insanları tahkîr/insanları aşağılamayı bırakmadıkça fasıklıktan kurtulamazsın! Sövme!

KALP KATILIĞI

Kalp katılığı : kalbin sertleşmesi, yumuşaklığı terk etmesi vaaz-u nasihatin fayda vermez hale gelmesidir. Kişi vaaz-u nasihatten pay almaya almaya ve Allah Teala'yı zikretmeye etmeye kalbi katılaşır.

Allah Teâlâ yahûdîlerin beliğ vaaz ve açık mûcizelerden sonra onlar ile vaazlanmadıkları için kalplerinin katılaştığını şöyle beyan ediyor:

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِىَ كَٱلْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً ۚ

"Bunlardan sonra yine kalpleriniz katılaştı. Artık kalpleriniz taş gibi yahut daha da katıdır." (Bakara,74)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

لَا تُكْثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ ، فَإِنَّ كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللَّهِ قَسْوَةٌ لِلْقَلْبِ، وَإِنَّ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللَّهِ الْقَلْبُ الْقَاسِي

"Allah'ı zikretmeksizin konuşmayı çoğaltmayın. Çünkü Allah'ı zikretmeksizin çok konuşmak kalp için kasvettir/katılıktır. Ve insanların Allah'tan en uzağı katı kalp (li olan kişi) dir." (Tirmizî:2411, Münzirî, İbn-i Hacer El Askalanî, Ahmed şakir)

Ders : Vaaz-u nasihatten nasiplen ve konuşurken Allah Teala'yı zikret, mesela yerine göre "Elhamdülillah... , Sübhânallah..., MâşâAllah..., La havle ve la kuvvete illa billah..., Estağfirullah..." de ki kalbin katılaşmasın!...

KİBİR

Kibir : büyüklük taslamak, şişinmek, büyüklenmek, böbürlenmek gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise doğru ve hak olanı red etmek ve insanları küçük görmektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

لَا جَرَمَ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْتَكْبِرِينَ

"Hiç şüphe yok ki Allah onların gizledikleri şeyleri de açığa vurdukları şeyleri de bilir. Şüphesiz ki O kibirli olanları sevmez." (Nahl, 23)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ ". قَالَ رَجُلٌ : إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا وَنَعْلُهُ حَسَنَةً. قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبْرُ بَطَرُ الْحَقِّ، وَغَمْطُ النَّاسِ

"Kalbinde zerre ağırlığı kadar kibir bulunan kimse cennete giremez." Bir adam dedi ki "Adam elbisesinin güzel olmasını, ayakkabısının güzel olmasını seviyor (bu kibir midir)? Buyurdu ki "Şüphesiz ki Allah güzeldir güzeli sever, kibir : hakk'ı/doğruyu inkâr ve insanları küçük görmektir." (Müslim:91)

Ders : Unutma! İlk kibirlenen iblis aleyhi la'ne'dir. Kibirlenme! Doğru kimden gelirse gelsin kabul et ve insanları hor görme!

YALAN SÖYLEMEK

Yalan Söylemek : Doğru söylemenin zıttıdır ve gerek geçmiş zaman ile ilgili gerek şimdiki zaman ve gerek gelecek zamanla ilgili bilerek veya bilmeyerek, şaka ile veya ciddi olarak olanın aksini haber vermektir.

Allah Teala şöyle buyurur :

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

"Her günahkar, yalancıya helâk olsun!/azap olsun!" (Casiye, 7)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ

"Kişiye her işittiğini anlatması yalan olarak yeter." (Müslim:5)

Ve şöyle buyurmuştur :

[أَنَا زَعِيمٌ] بِبَيْتٍ فِي وَسَطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا،

"Ben yalanı terk eden şaka bile olsa yalan söylemeyen kişiye cennetin ortasında bir ev verileceğine kefilim." (Ebû Dâvûd:4800)

Ders : Yalanın şakasını, ciddisini, bilereğini terk et! Hataen yalan söylememek için de tedbîrli ol ki güvenilirliğini kaybetmeyesin! Yalan kişiyi cehenneme sevk eder. Yalan münafıkların ahlâkı'dır. Yalan Söyleme!

NEMİME

Nemîme : dedikodu, çekiştiricilik, ispiyonculuk, gammazlık, karalama gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise toplum arasında ifsad ve şer cihetinden söz götürüp getirmektir.

Allah Teala iki kişi arasında aralarını bozmak için söz götürüp getiren yani NEMÎME yapan kişileri kınayarak şöyle buyurur :

هَمَّازٍ مَّشَّآءٍ بِنَمِيمٍ

"(İtaat etme!) çokça ayıplayan/gıybet eden insanların arasında Nemîme ile çokça yürüyene" (Kalem, 11)

Rasûlullah Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur :

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ

"Nemîme yapan cennete giremez." (Müslim:105)

Ve şöyle buyurmuştur :

أَلا أُنَبِّئُكُمْ ما العَضْهُ؟ هي النَّمِيمَةُ القالَةُ بيْنَ النّاسِ

"İftira nedir? Size haber vereyim mi? O insanlar arasında çokça nemîme yapmaktır." (Müslim:2606)

Ders : Gıybet etmek haram olduğu gibi ona buna gidip bu sana şöyle dedi böyle dedi diyerek söz taşımak aralarına husumet atmak da haramdır yani nemîme yapmak da haramdır. Nemîme'den sakın! Özellikle akrabalar arasında Nemîme yapmaktan sakın çünkü akrabaları birbirine düşürmek daha büyük günahdır...

VEHN

Vehn : Zayıflık, cansızlık, kuvvetsizlik, güçsüzlük, dayanıksızlık, bitkinlik gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise dünya sevgisi ve ölümden hoşlanmamaktır.

Allah Teâlâ geçmiş Peygamberlerin ve onlara uyanların başlarına gelenlerden dolayı yılmadıklarını, bitkin düşmediklerini, kuvvetsiz olmadıklarını yani vehn'e düşmediklerini şöyle beyan eder :

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُواْ لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّهِ وَمَا ضَعُفُواْ

"Nice peygamberler vardı ki, beraberinde birçok Allah erleri bulunduğu halde savaştılar da, bunlar, Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşeklik ve zaaf göstermediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever." (Âl-i İmran, 146)

Rasûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur :

يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ إِلَى قَصْعَتِهَا ". فَقَالَ قَائِلٌ : وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ ؟ قَالَ : " بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ، وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ، وَلَيَنْزِعَنَّ اللَّهُ مِنْ صُدُورِ عَدُوِّكُمُ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ، وَلَيَقْذِفَنَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ ". فَقَالَ قَائِلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الْوَهْنُ ؟ قَالَ : " حُبُّ الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ
هْن؟ قال: حبُّ الدّنيا، وكراهية الموت

"(Kâfir, düşman) toplulukların yemek yiyenlerin yedikleri kaba davet ettikleri gibi sizin aleyhinize birbirlerini davet etmesi yakındır." Bir diyen şöyle dedi "O gün biz az olduğumuzdan dolayı (mı böyle olacak?)" buyurdu ki "Hayır siz o gün çok olacaksınız fakat akıntı üzerindeki çer çöp gibi olacaksınız (yani değeriniz olmayacak). Elbette Allah düşmanlarınızın

sadırlarlarından sizin heybetinizi çıkaracak ve elbette Allah sizin kalbinize vehn atacak" Bir diyen şöyle dedi "vehn nedir? Ya Rasûlallah!" Buyurdu ki "Dünya sevgisi ve ölümden hoşlanmamaktır." (Ebû Davud:4297)

Ders : Allah Teala'nın emrini tutmada zaaf göstermek dünyayı sevdirir ölümden nefret ettirir fakat tam tersi ise dünyadan nefret ettirir ölümü ise Rabbine kavuşma günü olarak bildirir. Öyle ise Vehn Etme!

ÜMİTSİZLİK

Ümitsizlik : umutsuzluk, umarsızlık, yeis, ümit kesmek, umudunu kesmek, ümitsizliğe düşmek gibi anlamlara gelmektedir. Terim olarak ise Allah Teala'nın Rahmetinden ve yardımından ümit kesmek demektir. Bir Müslüman ne olursa olsun Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez.

Allah Teala şöyle buyurur :

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah´ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Zümer, 53)

Rasûlullah Efendimiz ﷺ şöyle buyurmuştur :

لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ مَا قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ

"Eğer Mümin Allah indindeki cezayı bilmiş olsa idi hiç kimse cennetini arzulayamazdı, eğer kâfir Allah indindeki rahmeti bilmiş olsa idi onun rahmetinden kimse ümit kesmezdi" (Müslim:2755)

Ders : Sakın Allah'ın rahmetinden ümit kesme! Fakat rahmete güvenip de günaha düşme! Çünkü Allah'ın mekrinden emin de olunmaz!

ALLAH TEÂLÂ'NIN MEKRİNDEN EMİN OLMAK

Allah'ın Mekri : Allah Teala'nın kulu kendi haline bırakması ve hiç farkında olmadığı ve hesap etmediği bir yerden onu yakalaması ve ceza vermesidir.

Allah Teala şöyle buyurur :

أَفَأَمِنُواْ مَكْرَ ٱللَّهِۚ فَلَا يَأۡمَنُ مَكۡرَ ٱللَّهِ إِلَّا ٱلۡقَوۡمُ ٱلۡخَٰسِرُونَ

"Yoksa Allah'ın mekrinden emin mi oldular? Ziyana uğrayan kavimden başkası Allah'ın mekrinden emin olamaz." (A'râf, 99)

Bir keresinde Rasûlullah ﷺ e büyük günahlar sorulmuşdu da O ﷺ şöyle buyurmuştur :

الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ

"Allah'a ortak koşmak, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek ve Allah'ın mekrinden emin olmakdır." (Suyutî, Heysemî, Heytemî El-Mekkî, İbn-i Kesir)

Ders : Allah Teala kula mühlet verir ama ihmal etmez. Yaptığı günahlara hemen ceza gelmeyince Allah Teala'nın kendisini unuttuğunu ve ihmal ettiğini sanmak küfürdür. Sanki Allah yokmuş gibi rahat rahat günah işlemek Allah Teala'nın mekrine

düşmüş olmanın alametidir. Bu yüzden Müslüman olan bir kişi Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyeceği gibi Mekrinden de emin olmaz! Bir Müslüman havf ve reca (korku ile ümit) arasında olmalıdır…

وَمَا تَوْفِيقُنَا إِلَّا بِاللهِ رَبِّ الْعَالِمِينَ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ